

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den
Antverpiæ, M. DC. XLV.

Liber Primvs. De summa trinitate, & fide catholica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

RESPONSA DE IVRE CANONICO.

PRÆSERTIM NOVISSIMO.

LIBER PRIMVS.

De summa Trinitate, & Fide
Catholica.

RESPONSVM I.

*De certa fidei profitenda
formula.*

PRADITIO
Ecclesiastica
est, Aposto-
los antequam
per orbem v-
niuersum di-
spargerentur,
vt docerent
omnes gentes, & euangelium
prædicarent omni creaturæ, con-
textuisse fidei, quam docerent,
formulam: quod symbolum A-
postolorum dicimus. quo catho-
lica Ecclesia vsa est, etiam in mis-
sa ad plura sæcula. Cùm autem
Arius alijque hæreses in Eccle-
siam inuexissent, Concilium Ni-
cænum coactum est, in quo a-
liud symbolum editum est, quo
explicatiùs aduersus illos articuli
quidam fidei exponuntur. quo

nunc Ecclesia vtitur in missa. quod
etiam Concilium Tridentinum
Patrum exempla secutum tan-
quam scutum contra omnes hære-
ses proposuit in principio suarum
actionum *sessione 3.* & secundùm
temporum necessitatem, si quæ
nouæ hydræ emerferant, diuersas
confessiones, hæresum nascentium
reprobatoriæ in diuersis Conciliis
fuerunt propositæ. quinimò multi
singularem suam formam vel pie-
tate catholicâ, vt Athanasius in
suo Symbolo, quo etiam vtitur Ec-
clesia Romana in officio diuino, alij
peruerfitate hæreticâ, vt *abduce-
rent discipulos posse*, vt loquitur Pau-
lus *Act. 20.* alij sub impia calliditate
verborum conceptam, vt ne vide-
rentur discedere à Concilio Nicæ-
no, alij sve œcumenicis, dum incau-
tos deciperent, ediderunt. *vt videre
est in Annal. Eccl. Baronij, Spondani a-
liorumq.* Ipse etiam Iustinianus
de assensu Episcoporum quorun-
dam singularem professionem edi-
dit *in l. reddentes. C. de sum. Trinitate*
quam *ibidem* confirmat Ioannes
A
Papa

21
 Papa I. inter claras. & l. liquet. cui confessioni, ac fidei, inquit, quisquis contraditor existerit, alienum se ipse à sancta communione, alienum ab Ecclesia iudicabit esse catholica. Sic & Innocentius III. in Concilio Lateranensi professionem fidei proposuit *relatam in c. 1. & 2. X. hoc tit.* Gregorius X. in Concilio Lugdunensi *relatam h. 1. in 6.* Clemens V. in Concilio Viennensi. *cod. in clem.* Eugenius III. in Concilio Florentino, super Græcis, Armenis, & Iacobitis vnientibus se S. Romanæ Ecclesiæ. denique Concilium Trid. *f. 25. c. 2. f. 24. c. 12.* à promotis ad Episcopatum, dignitates, Cathedrales præbendas, beneficium curata exigit, vt faciant fidei orthodoxæ professionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permanfuros spondeant, ac iurent: & ob hæreses rursus enatas, omnia & singula quæ ab hac sancta Synodo definita & statuta sunt palam recipiant: certa tamen alia forma non præscripta. quare & Bulla cœnæ, nostro sæculo accommodata, pro catholice fidei vnitatem, atque integritate retinenda, & ne fideles Christi circumferantur omnivento doctrinæ, excommunicat primo loco quoscumque Hussitas, Wiclefistas, Lutheranos, Swinglianos, Calvinistas, Hugonotos, Anabaptistas, aliosque hæreticos, quorum peruersa dogmata à d. Synodo Tridentina damnata sunt. denique Pius IV. obligationem faciendæ professionis fidei extendens ad regulares præfectos, *bullæ incip. in unum Id. Nouemb. 1564.* decreuit, vt vnus & eiusdem fidei professio vniiformiter ab omnibus exhibeatur; vnica & certa illius forma innotescat, publicetur, & vbique gentium per eos, ad quos ex decretis ipsius Concilij, & prædicta constitutione spectat, obseruetur; sub pœnis per Concilium ipsum in contrauenientes latis: quam formam ibidem præscribit,

complectentem initio symbolum Nycenum ac deinde plures alios fidei articulos, aduersus prædictorum temporum hæreses plenius declaratos, cum illarum anathematizatione. Igitur illi qui à Concilio, aut d. constitutione expressi non sunt; ad formam illam non tenentur. quare & brevior pro aliis proposita à Synodo provinciali Mechlinensi anni 1567. *tit. 1. ar. 3. & 4.* fuit à Sede Apostolica approbata, vt in calce apparet.

Quæsitum est igitur an professio fidei facta à canonicis cathedrali, non secundum formulam Pij IV. sed sub generalibus tantum clausulis *d. c. 12. f. 24. d. c. 25. Concilij Trident.* propositis, ad hoc sufficiat, vt fructus faciat suos, & illi possessio suffragetur? & videri non potest sufficere; vbi constitutio Pij IV. iuxta Concilium publicata, & recepta est. dum secundum illam professionem fieri iubet, sub pœnis per Concilium ipsum in contrauenientes latis. neque frustra ex dictis apparet certam formam fuisse præscriptam. Nihilominus, si bona fide, & ex vsu iam post Concilium antiquo, præstita est fidei professio; cessare posse videtur rigor ille pœnalis. non improbabiler Diana *& de citati p. 3. & t. 2. ref. 8.* dixerint eandem Pij IV. constitutionem, vel vsu non esse receptam, vel contrario vsu abolitam. quoad regulares, præsertim cum intentioni Concilij Trid. satisfactum videatur, & generales clausulæ omnes fidei articulos, omnesque sectarum species complectantur: specialis autem expressio, quamvis in modo perfectior sit, in substantia tamen non differat. & d. Concilij decretum ipsaque Pij IV. constitutio positivi iuris sit, ac multo magis modus illius, & formula: cui contraria consuetudo possit derogare: non quoad fidem; sed factum ipsum dum.

dumtaxat professionis, ac formula. ita tamen vt si formula Pij IV. exigatur, nulla sit in præstandâ tergiversatio: quippe quæ hodie pro tessera agnoscitur orthodoxorum.

De Rescriptis.

RESPONSVM I.

De triennali possessore, & concordatis Germania, omissa mentio, an vitiet rescriptum.

Multa rescripto obijciuntur: sed enimverd in rescriptis iustitiæ subreptio & obreptio non ita curatur, quin si rescriptum datum fuisset in forma communi, & delegatus procedat secundum formam iuris, omissa forma rescripti. *c. super. X. de rescriptis. l. 1. & 2. C. si contrarius vel util. pub.* Itaque si orator nihil aliud dixisset, quam sibi collatum esse à sua Sanctitate personatum, & aduersarium illum detinere; mandasset Pontifex delegato, vt partibus auditis ius diceret. ideoque erit illud hic faciendū, cum & illud solum mandatum sit, etsi narrata non vera essent: nec exceptionum obiectio remoratur litis contestationem. *c. 1. de lit. contest. in 6.*

Duo tantum sunt ex obiectis quæ remorari possunt. 1. quod de pacifica possessione triennali dicitur, vt molestari possessor nequeat, *ex regula 36. Cancellaria.* contra quam obentæ impetrationes, & rescripta nulla sunt, nec molestari per eadem possessor potest, vt in eadem regula dicitur, & vsys feruat etiam in Francia ex Concilio Basiliensi, & pragmatica sanctione. *Rebuff. ad const. reg. de caus. benef. possess. ar. 7. gloss. 1. n. 10. &*

segg. & in tract. de pacif. possess. n. 41. & 73. adeo vt huiusmodi exceptio impediât litis ingressum, perimatque rescriptum. *d. c. 1. in fin. de lit. contest. in 6.*

Quod autem Concilium Tridentinum ^{3.} *f. 24. c. 20.* nolit causas beneficiales etiam aliis committi, quam Ordinariis locorum; per exceptionem duorum casuum quam fecit, non exclusit alios casus, in quibus ius vetat Ordinarium esse Iudicem. contra ius autem est, vt in sua causa quispiam, qui superiorem recognoscit, Iudex sit. atque ea propter celsat eo casu dispositio Concilij Tridentini vetante iure ne quis in sua causa ius dicat, id quod his verbis exprimitur in rescripto; *quia Ordinarius loci habet interesse*, eoque insinuat quod Concilij dispositio obtinere hinc nequeat.

Quare *in c. statutum 9. 1. de rescriptis in 6.* decretum est, vt cui actio dirigenda est aduersus suum Ordinarium, petere is Iudicem possit, extra ciuitatem, & diocesim illius. ita tamen vt intra vnam dietam: quod iterum extensum ad duas, & ferè Concilium Tridentinum viciniore comulat in aliis casibus, eoque respicit & hæc clausula; *Ordinarius loci, & alij viciniore ad instar interesse habent.*

Ideoque quia Ordinarius in hac causa beneficij à se collati pars est, seu interesse habet; Iudex esse non potest. sicut iis, quos causa primario tangit, seu ab aliis causam habent, sententia nocet. *c. 25. X. de sentent. l. sæpè D. de re iudic.*

Manet ergo resolutum, quod vbi Episcopus pars est, seu illius interest; nec ille Iudex esse possit; nec vetetur à Concilio pars extra ciuitatem & diocesim Iudicem petere, etiam in prima instantia.

Neque obstat, quod huic casui

A 2 à iu.

^{3.} Primæ instantiæ cognitio adimitur ordinario respectu aut si sua interest; non obstantes Trid. f. 24. c. 20.

4.

4.

5. Quamuis & ordinarius suspectus prouidete possit.

6. Non vetitur adiri Papa,

7. Generalis locutio qualiter temperanda

8. Neque obstat edicta Belgica,

à iure prouisum sit, vt cum Iudex Ordinarius suspectus est, alium dare possit. *c. 1. c. si quis contra. X. de for. compet. c. cum speciali. X. de appell. c. secundo requiris. §. 3. X. de appell. ideoque ratio recusationis allegari, & probari debuisset coram Ordinario, & arbitris: d. c. cum speciali, Rebuff. ad const. reg. tract. de recus. ar. 1. gl. §. n. 2. 3. 4. 5. quia hic, vt prox dictum est, Ordinarius non tantum est suspectus; sed pars; ex facto suo; quo concessit idem beneficium reo; quod Papa contulit actori. idem ius, eadem causa est donantis, & donatarij; cedentis, & cessionarij; beneficiarij, & collatoris; ex ijs quæ mox citauimus. deinde loca quæ citantur, vt Ordinarius recusatus Iudicem dare possit; non simul vetant, ne tali in casu adiri Papa possit: qui totius orbis est Ordinarius: vel ne ille delegare possit: & quicquid non est prohibitum, censetur permissum: præsertim Pontifici; cui in beneficijs competit plenitudo potestatis, ac demum quidem successit Concilium Trid. quod *si 24. d. c. 20.* generaliter vetuit, ne alius in prima instantia Iudex sit, quam Ordinarius: sed ea generalitas per alia iura temperatur: vt tit. *C. vt nemo in sua causa ius dicat.* & in generali locutione non censentur comprehensa, quæ quis in specie non esset concessurus. *c. in generali. de reg. iur. in 6.* vt non respondissent Patres Tridentini se per *d. c. 20.* decretum generale etiam velle, vt Ordinarius, quamuis pars esset, in prima instantia Iudex esset. Quin imo in casu suspicionis tantum, permittit *d. c. Statutum* in prima instantia alium Iudicem, etiam extra diocesim, impetrare. vt cum, non ipse tantum Episcopus, sed vel Capitulum ipsius est conueniendum. *§. cum vero ibid.* qui casus à Concilio Trid. non sunt exclusi. quomodo etiam accipiendum est *c. 10. §. 25. Conc. Trid.**

Neque vero edicta Principum

turbare nos debent, præsertim post sententiam Concilij Brabantia, quæ cassationem, ob illorum quasi neglectum petitam, reuocata quippe ea sunt exaudienda secundum iuris dictamen, vt nemo Iudex & pars sit. eoque minus obstant, quia, quod quis iubet, permittit: atqui in placito à Rege Actori concessio super diplomate suo beneficiario fuit eidem iniunctum, vt in petitorio Iudicem peteret delegandum in partibus, post primam instantiam coram Ordinario peractam; atque adeo, cum Ordinarius Iudex esse non possit, vt hic cum pars est, seu interesse habet.

De concordatis Germaniæ quæpi posse videtur, an obiecta aduersus rescriptum, subrepticium illud reddere possint, ita vt, litis progressum impediunt? & sanè si hoc quidum esset ea hoc in casu, & tunc obtinere; adeoque si expressi fuissent, Pontificem neque nominationis bullas, neque rescriptum delegationis concessurum fuisset, dicendum esset litis ingressum hic obstare, iuxta *d. c. super in verbis. quæ tacitè vel expressè nos nullatenus de dissemissis, à Delegato non est dignum procedendum*: at vero vbi concordata Germaniæ liquido obediunt, Pontifex nullas literas contrarias daret: tum quia id promittitur in concordatis, quod mentibus Ordinario per illa concessis nullatenus se immiscebit, neque illum impedit, quo minus illis libere vtatur: tum etiam quia regula & Cancellariæ, mensium Apostolicorum reseruatia, discretè excipit beneficia concordatis subiecta: de in sine decretum contraria iuris subiungit. Enimvero si Papæ expressum fuisset, liquidum non esse, in loco personatus de W. concordata obtineant, vtique & prouisionibus bullas, & rescriptum Delegationis concessisset, vt Delegatus ea iure faceret, prout de iure esset faciendum, id est, de causa cognoscere.

sceret, partium allegationes audiret, probationes reciperet, & pro iuris dictamine sententiam diceret, adeoque hec concordatorum Germanie obiectio, quæ illiquida sunt an hic obtineant, non retardabit processum delegati; sed de illis in causa principali permittet illum cognoscere, sicut de cæteris pro sub & obreptione supra allegatis. *d. c. 1. de lit. contest. in 6. in verb. licet dicat obiectio quod rescriptum non fuisset obtentum si, quæ sunt impetranti opposita, fuissent exposita deleganti.*

Id quod eo magis dicendum est, quod d. regula 8. Cancellaria excipit ab illa quidem concordata; sed non simpliciter; at *per eos*, inquit, *qui illa acceptare, & observare debuerant, acceptata, & observata*: atqui nec ponit quidem reus, minus quippiam probat, Ordinarium, seu eius antecessores in illa sede, seu olim Cameracensi, quoad tractum personatus de W. acceptasse concordata, & observasse; vel impresentiarum in aliis beneficiis, aut casibus illic observare.

Concordata quidem Germaniæ per Brabantiam passim non obtinere, sed Niuellæ quidem observari, diximus *latè in Consuli. can. de prob. conf. 3. & 5.* sed tamen non ponitur hic à reo locum de W. esse de ipso territorio Niuellensi: imo Actor negat concordata obtinere extra muros Niuellenses: per quam inficiationem iterum fit illiquida concordatorum ratio: *c. 1. v. nec ad alia de off. deleg. in 6.* ut non obfissent delegato, quo minùs ad cognoscendam causam principalem procedere, & in ordine ad illam de concordatis & allegationes audire, & probationes recipere possit.

RESPONSVM II.

An Iudex rescripto datus, cum clausula de attentatis ante omnia reuocandis, prout iuris, cognoscat de renuntiatione, qua hinc sponte facta dicitur, inde per carceres extorta, post appellationem?

Mandato delegati id comprehensum, videtur negari posse; eò quod rescriptum expeditum sit ante huiusmodi renuntiationem: sed dicimus rescriptum secundum ius intelligi, ut non tantum tempore illius iam attentata, sed & deinceps attentanda intelligantur. Quid enim absurdius dicatur, quàm negare non reuocanda attentata post tempus rescripti? nam ita omni casu posset fraus legi fieri. sed verbum illud *attentatum* præteriti significatiuum, fertur etiam in tempus futurum, quo Iudex ad quem, oblato rescripto, fungetur officio, ut & iam tunc erunt attentata & c. non solum *de appell. in 6.* omnia indistinctè attentata post appellationem dicit reuocanda; neque addit, aut alij canones legesue tempus, post quod attentata non sint reuocanda. & in *c. dilect. X. de except.* reuocandum dicitur quidquid attentatum est: & obiectum fuerat ut hic quod excommunicationis in rescripto non fiebat mentio, sed quia post appellationem acciderat; & si non expressa; dicitur illa tamen; & quidquid attentatum fuerat, esse reuocandum.

Ut merito *c. 2. X. de restit. spoliat.* post spoliū renūtiātem, ita pro spoliato habet, ut nolit de spontanea voluntate renūtiantis inquiri, antequam sit restitutus, cum & iuris præsumptio sit renūtiā-

A 3 tionem

1.
Omnia attentata reuocanda, etiam facta post expeditionem rescripti.

2.
Adeoque de attentatis cognoscens, & de resignatione, & secuta electione cognoscit.

RESPONSVM III.

De sub & obreptione in
rescriptis.

tionem non esse voluntariam l. *super hoc. X. de renunciat. vnde in c. venerab. X. de off. deleg. irritatur processus, Episcopo restitui iussu factus, illo non plenarie restituito. plura sunt apud Gratianum c. nullus. & tot. q. 2. caus. 2. q. 2. caus. 3. q. 3. caus. 3. vt linceis hic oculis Argi, quos aduersarij exigunt, opus non fit, sed sufficiat talpam non esse, vt quis perspiciat quomodo hæc attentata ad iudicem appellationis pertineant.*

3. Quoniam igitur de attentato, de spolio, de coactione debet cognoscere delegatus; de renuntiatione, an spontanea an extorta, inquirere debeat; an carcer non irritauerit illam, iuxta clem. multorum. de par. & c. ad audientiam. X. de his que vi vel metu. vel etiam iuratum metus cadens in virum constantem: vt est carceris. l. 7. D. quod metus caus. Qui in carcerem, inquit l. 22. D. eod. quem detrusit, vt aliquid extorqueret; quidquid ob hanc causam factum est, nullius momenti est. quamuis Iudex fuerit. l. 3. D. eod. vnde & Iudices regij taliter spoliatos mox redintegant in beneficiorum possessionem. iuxta c. 2. & 3. X. de his que vi aut metu. Rebuff. de benef. l. 3. de resig. metu extort. n. 5. quo in negotio & hoc tractandum venit, quod canonica renuntiatio facienda sit coram superiore. c. admonet. X. de renunt. coram alijs facta sit irrita. c. quod in dubijs. c. dilecti. X. eod. adeoque abbatis exempti resignatio, & alterius electio irrita & inanis censetur, non facta ex Papæ licentia. cum, inquit, cedere sine licentia nostra nequiverit; nos tam electionem quam cessionem predictas decernentes irritas & inanes; mandamus quatenus abbatem ipsum loco suo restitui faciatis, quo integre restituito, vice nostra recipiatis cessionem ipsius. hæc forma est canonice cessionis: & nisi seruata sit; restitutionis, agimus autem hic de exemptis, qui coram Ordinario renunciarunt.

Arguitur rescriptum subreptionis. 1. quod subrepta sit cōfessorum amouibilitas ad beneplacitum Episcopi: 2. causa amouitionis aduersus c. dilectus 26. X. de rescript. 3. litis pendentia coram interuentio: c. inter. X. de re iudic. in verb. tum etiam quoniam de processu n. gory coram primis iudicibus nisi in secundis literis dicatur; quod si factum expressum, obtineri minime potest. Iuris res iudicata: c. exposita X. de arbit. i. submissio & concordia: ex multitudine. X. c. de decan. 5. expressio falsæ exemptionis: c. super. X. de rescript. 6. denique conquerentes de interdich. subrepta iam illud fuisse amouitum. speciosa hæc sunt omnia, sed speciem tantum habent iuris, non vires, siquidem omnis virtus rescripti eo refertur, quod oratores sint exempti; Ordinarius tamen hæc vel illa fecerit aduersus exemptionem. ideoque nihil hinc facit firmitas vel amouibilitas cōfessoriorum; sed tota quæstio est, si sint amouibiles, per quem possint amoueri. præterquam quod beneplacitum ad cuius durationem admissi dicuntur, exigat arbitrium boni viri; neque extendi possit ad causam infamatem, nisi cognitum, & probatum. vt diximus alibi neque hæc litis ingressum, progressum impediunt, c. r. de lit. cont. in 6. Quoad ad subreptam causam amouitionis. nihil etiã pertinet ad non habentem amouendi potestatem, & volunt aduersarij hic arduo ratatores, & causam amouitionis exprimeret; quam amouens ipse non expressit, sed in mente retinuit ob causas, inquit, animum nostrum mouentes porro c. dilectus. X. de rescript. non ob quamcumque amouitionis causam subreptam rescriptum irritat: sed, si ita est, inquit, præter

preces veritate nitantur, & narrata sint vera: narratum autem ibi sic erat; amotionem factam in visitatione; per visitatorem apostolicum (ecce iudicem competentem) & ob graues, inquit, excessus, & manifestos: ecce causam sufficientem, & euidencia sua probatam) at hic nihil simile: Arguitur iudicis incompetencia, negatur iurisdictio, causa non profertur: si ergo visitator ille Apostolicus non ob illos graues, & manifestos excessus processisset aduersus amotos; sed vsus tantum fuisset hac praefatione, ob causas animum nostrum mouentes; non irritasset Pontifex rescriptum in forma communi concessum: sed imo iussisset spoliatos restitui: quae est forma communis. gloss. in d. c. cum dilectus in fin. & communior adhuc nostri rescripti, vt super narratis & petitis delegatus faciat, prout de iure fuerit faciendum.

Quod attinet ad litem pendentiam coram Internuntio; non fuit ibi actum negotium vt loquitur d. c. inter, causa aut lis: solum hic erat petita delegatio, seu iudicum deputatio, & Internuntio cunctante, petitio delegationis Romam translata; ibidemque disputata. vbi si super hac litem pendente exceptum non fuit; renuntiasse censetur Ordinarius, aut sibi impetandum habere: si autem exceptum fuit, nihilominus rescriptum concessum; damnata est exceptio, dum concessa delegatio. dum interim & ab Internuntio nihil est actum, & acerrime obstitit Ordinarius Romae, ne rescriptum daretur.

Quod spectat ad rem, vt vobis indicata sunt, iudicatam, vtique non cognita causa, sed ex simplici confessione, seu voluntaria condemnatione, cum ea solo consensu, seu confessione nitatur; non alias habet vires, quam ipse consensus, aut confessio. l. si conuenerit. D. De re iudic. si ergo consensus coactus metu carceris, aut censurae, aut

aliis, irritus est; si confessio falsa, irrita est sententia. l. 1. & 2. c. si ex falsis instrumentis. atqui non obstante professione subiectionis, promissione obedientiae, & fide interposita, seu iuramento, eiusmodi promissio non tenet. c. 13. de maior. & obed. in b. d. c. cum tempore. x. de arbit. ergo nec sententia, aut res iudicata, quae confessioni aequiparantur. Vt omittamus confessionem coram incompetente iudice, vt est ordinarius respectu exempti, nihil operari. c. etsi clerici. x. de iudic. praesertim qua iura & libertates minuuntur. c. 2. in verb. recognoscendo seu profitendo. de reb. Eccl. non alien. in 6. Martha & multi quos citat de iurisp. 4. c. 130. n. 19. & seqq.

Eadem dicenda sunt de submissionibus. vt omittatur expressas eas esse per interdictum quo tot mensibus tenebantur: cuius metus, & iugum, morti aequiparatur: c. nemo episc. 11. q. 3. & vel constantissimum Herculem prostrernit.

Quoad concordiam; vt detur subesse, quae non subest; tamen rursus repugnabit d. c. cum dilectus. d. c. cum tempore. d. c. 13. adeoque etiam hac conuentione exposita, non rescriberet Pontifex eam seruandam esse: vt in c. ex multiplici. x. de decim. quia priuilegiatis quoad decimas licet componere cum parochis, super priuilegio: c. super. x. de decim. non autem exemptis super exemptione, seu libertate. d. c. ex tempore in verb. cum etsi sponte volueris, de iure tamen nequineris renuntiare priuilegiis, & indulgentiis libertatis.

Quae de falsitate expressa exemptionis dicuntur, solutione alia non egent, quam quod principium petant; & controuersiam spectent principalem; de qua contenditur. si talis, inquit d. c. super literis. x. de rescript. expressa sit falsitas, vel veritas occultata, quae quamuis fuisset tacita, vel expressa, nos nihilominus in forma communi literas dedissemus; delegatus, non sequens formam in literis ipsis appositam, secundum ordinem iuris in causa procedat. non ergo hic posset viri-

5. ^{missio} ne.

6. ^{Concordia.}

7. ^{Exemptionis} allegatione.

bus vacuari rescriptum, quamuis daretur aliqua esse subreptio; quin in vim illius delegatus secundum iuris formam procederet. c. super. X. h. l. l. r. & 2. l. sic contra ius vel vit. publ. adeoque attentata ante omnia, vt forma iuris est, reuocaret.

propriet. nec nos, inquit, contra iudicium partem aliquid possumus derogare: quo ergo iure possit interuentus; si non est discipulus supragistrum?

RESPONSVM IV.

An Iudex cui commissum super reuocatione attentatarum iudicare, cognoscat etiam de electione & in locum resignantis per attentatum subrogatione, aduersus electam.

8. De interdico.

Quod pertinet ad interdictum; non consistit illud in nuda verborum forma; sed in sua causa, origine, ac iure. causa huiusmodi magis attenditur quam factum. c. occidit. 23. q. 3. c. fin. X. de restitut. spoliat.

9. Eiusque causa,

Quamuis ergo amotum dicitur interdictum; vt executio est, & effectus; non tamen cum causa sua, seu precepto de recipiendis, & obseruandis statutis; sub poena interdicti: propter quorum reuocatione ob executionem illa indicta; inflictum hoc erat. quamdiu ergo non amouetur preceptum istiusmodi; non potest dici amotum esse interdictum: cuius causa non transiuerat in iudicium; nec finita erat, vt iustitia: iuxta c. forus. X. de verb. signif. quae vtique exigit restitui omnia in statum pristinum. restituere autem u videtur, qui restituit, quod habiturus esset actor, si controuersa ei facta non fuisset. l. restituere. 7. §. D. de verb. signif. quomodo spoliator damnaretur ab eodem Iudice ad rem cum omnibus accessoriis. c. grauis. de rest. spol. non igitur amotum hic censetur interdictum, nisi illius decretum, & sententia, quae causam complectitur, amoueat.

Quari potest an eligentes & electa censeantur attentatores & ab illis acta, nomine attentatarum, ex ea clausula sint reuocanda, idem quidem vocabulum tertio, quod parti, & Iudici tribuit c. Romana. §. in alium. de appell. in 6. negatur tamen Iudici ad quem in tertium ob id competere iurisdictionem, pro regula iuris est, vt resisteret alios acta aliis non prauident. sed regula quidem haec est; patitur vero illa suas exceptiones. vt in l. p. D. de re iudic. vt cum vna quatuor vnum primario, alterum secundario tangit; cum vnus ab altero seu per alterum causam habet; ex eodem iure actio seu defectio competit. & propterea glos. in d. c. non solum in verb. reducendum, quod de tertio dicimus, de talis tertio, inquit, intelligas, qui cum parte vel iudice nihil attentat illicitum, nec de eius causam capit habere. c. ad hoc de except. rei iud. &c. & in terminis docet Ioan. Andreæ in d. c. non solum iudex a quo priuat aliquē dignitatis, vt v. g. abbatia, & alium eligit, confirmat, benedicit; nomine attentatarum omnia reuocari. quia communis est actio, & non nam tertij, sed initiata potius simul prioris sequentis, & causam habet a prioris attentato. non enim potest eligi, contra.

Denique, quidquid sit, debuisset coram delegato allegari quaecumque praetenditur sub vel obreptio. d. c. super. in verb. delegatus postquam sibi super hoc facta fuerit fides, & partium altercatione audita, desuper decerni, quod iuris fuisset. non verò licuit vel ipsi interuentio quicquam inaudita parte statuere. quod nec Imperatori licuisse vult clementina pastoralis de sent. & re iudic. & de se ipso Pontifex in c. 1. X. de caus. possess. &

confirmari, aut benedici, nisi in
vin priuationis, spoliatio siue iam
facta. non enim aliter vacat, vna
igitur vtriusque est actio; vnum
fit vtriusque, seu commune atten-
tatum, nisi enim in d. renuntia-
tione se fundaret electa; iam in-
curreret excommunicationem, in-
famiam, aliasque poenas, quas ca-
nonēs infligunt his, qui in benefi-
cia viuientium instituuntur. *c. audi-*
mus, 3. q. 6. c. 1. & 101. sit. X. de concess.
prab. vel eccl. non vacant. fures & la-
trones vocant. c. non furem. 7. 41.
quemadmodum lite super aliqua
dignitate aut beneficio pendente
procedi prohibetur, sub poena nul-
litas, ad aliam electionem, col-
lationem, seu prouisionem. *c. 1.*
& 2. ut lite pendens. in 6. & secus fa-
ctum vocat attentatum d. c. 1. atten-
tata, inquit, electio iure viribus non
subsistit. lis autem pendere incipit
etiam per solam citationem. c. gra-
tum, X. de off. deleg. sic & in c. tanta.
X. de excess. pralat. c. cum vnivers. X. de
rer. permut. quæ ex principali cau-
sam trahunt simul eodem iudicio
comprehenduntur. eadem nullitas
attentata electionis liquet ex c. confi-
derauimus. c. cum nobis. c. quod sicut. X. de
elect. c. 1. c. bone. c. 23. 45. 46. X. de appell.

Quin imo, quamuis annexa, con-
nexa, incidens, dependens, vel
emergens tantum esset huiusmodi
electæ causæ; ad idem rescriptum
spectaret. *d. c. 1. c. significauit. X. de off.*
deleg. quare in c. tanta X. de excess. pre-
lat. amoto Episcopo, qui censuras
Ecclesiæ contempserat, & sibi ad-
harere nolentes beneficijs spolia-
uerat, iubet Pontifex amoueri si-
mul omnes in huiusmodi benefi-
cia intrusos; irritam simul decla-
rans omnem huiusmodi destitui-
tionem simul & institutionem.
quem admodum adeo & in om-
nibus rescriptis apostolicis, qui-
bus mandatur alicui prouideri,
inselet hęc clausula, amoto exin-
de quolibet illicito detentore. sicuti
in c. cum vniversor. X. de rer. permut.
vbi querela erat vnus permutan-

tis ab altero decepti: & tamen eã-
dem operã, eodemque rescripto
mandatur consanguineo decipien-
tis auferri præbendam, cui alter
renuntiauerat; & quam cõpermu-
tans in tertium illum consangui-
neum transtulerat, quod scilicet
causam ille habebat ab eodem de-
cipiente, & ex dicta permutatione.
simile est in c. 1. & 2. X. de alien. Iu-
di. mut. c. 1. X. de off. deleg. c. romana,
de pen. in 6. c. nuper c. si concubine. X.
de sent. excomm. c. proposuit. de concess.
prabend. vbi ad rescriptum, imo sen-
tentiam pertinent non nominati
in illis, quemadmodum rectè à phi-
losophis traditum est axioma; vt
quidquid est causa causæ, sit etiam
causa effectus. quin & in iure rece-
ptum est, vt à causa pendeat effe-
ctus. *l. sed etsi quis. §. interdum.*
D. de usufruct. l. 1. & ibi DD. C. per
quas person. nob. acq. l. rem nouam
C. de iudic. & inspicimus princi-
pium, quado finis pendet à princi-
pio. l. damna. la. 1. §. Sabin. D. de dam.
infect. vt pendet hic electio à iusta
vel iniusta depositione; spontanea,
vel cõacta resignatione prædeces-
foris, & cum quid à lege prohibe-
tur, prohibentur omnia quæ se-
quantur ex illo. c. cum quid de reg.
jur. in 6. l. non dubium. C. de leg. §. sed
& si quid. vt, inquit, infecta causã
primitiuã, infecta etiam censetur
deriuatiua. c. cum quid prohibetur. de
reg. jur. in 6. & vt dicit Baldus in l. 1. D.
de senat. extincta radice, ramos ex-
ficari oportet: siue eadem infe-
cta, inficiuntur & palmites: neque
maiores vires habent, quàm ab il-
la receperunt. non tantum ergo
citari potuit electa; sed etsi nec
citata quidem fuisset, sed causã tan-
tum processisset aduersus Ordina-
rium, à cuius actis gestisque illa
causam habuit, cum sciret illum
in lite consistere, sententia aduer-
sus illum lata, huic etiam præiudi-
casset: quamuis in lite non fuisset.
quamuis regulariter, inquit Gregor.
X. in c. 25. de sent. alius non nocet res
inter alios indicata; attamen, qui cum
sibi

Imo sen-
tentiam.

sibi primum de ea re actio vel defensio competeat, sustinuit sequentem agere, ac illi etiam qui passus est eum, a quo causam habuit, experiri, est preiudicium generatum. ut omittam quod correlatiuorum eadem sit ratio. Euerard. in loc. leg. loc. 2. a correlat. eo-que, dum citari ac inhiberi potest benedicturus, potest & benedicenda.

6. Delegatio spectat ad omnia ad causam pertinentia.

7. Sorites huius quaestio- nis.

His accedit quod index ex eo, quod sibi causa committitur, inquit c. cum praeserea X. de off. deleg. super omnibus, quae ad causam ipsam spectare noscuntur, plenariam recipit potestatem: ad causam vero benedictionis pertinet quaestio, quomodo huc intrasti? & responsio; per electionem & confirmationem: rursus; quomodo in beneficium uiuentis? per cessionem: at qualiter, & ubi factam? in carcere; sed sponte; imo per vim & metum; qui in spoliato praesumitur. c. super hoc. X. de renunc. ideoque de renuntiatione, inquit c. 2. X. de rest. spol. sponte facta, antequam spoliata restituta fuerit, testes non admittas: videntur ut per sortem tota haec benedictionis, superinductionis, & resignationis causa ad delegatum pertineat? neque causa principalis tantum, sed & quaecumque accessoria in reuocationem attentatorum cadant c. dilecti. ss. X. de appell.

8. Soluuntur obiecta.

Superest solutio obiectorum. 1. c. quia nonnulli. X. de rescript. quod cum rescripta sint stricte accipienda, perperam ad futuras trahantur controuersias, quae nondum fuerunt tempore impetrationis: 2. c. P. & G. X. de off. deleg. quod non possint prorogari ad personas in illis non nominatas: 3. c. cum dilecti. X. de rescript. quod processus contra formam rescripti factus declaratur irritus: 4. c. cum olim X. de off. deleg. quod ad delegatos non pertineat damnorum cognitio, quorum in rescripto non erat mentio; eoque excommunicationem ab eis latam nullam esse: 5. clemantina litteras de rescript. vbi mandatum

de prouidendo non porrigitur ad beneficium post creatum. 6. de c. Rotae 157. quod rescriptum super causis motis, & mouendis non extendatur ad alias, etiam mox postea exortas. Abbasio d. c. cum olim. n. 3. si Index; ait, proedit super aliis rebus in rescripto non comprehensis, rescriptam esse, ut contradicatur, & appellatur: & n. 7. extendi tantum ad accessoria ex contractu ad interese, ex possessione ad fructus, ex spoliatione ad restitutionem spoliationis, & damnorum, qui praecessoriorum ad interdictionem c. grauem de restitut. spoliat. aut non ex natura actionis principalis veniant: ex Euerard. loc. legal. ss. mandatum ad litem; & iurisdictionis aequiparari; & in neutro venire id, quod non exprimitur: sed haec omnia facile soluantur, siquidem d. c. quia nonnulli tam inueletur in eos, qui eosdem aduersarios ad diuersos Iudices trahunt, quos qui diuersas res aut personas ad eundem. multo magis iura illis indignantur, qui continentiam carfarum cupiunt diuidere. 1. mod. de Iud. praesertim, vbi, cum ex iisdem causis, & principis de cationes defumunt, ut hic ex faciectione, vel exemptione. & multo maxime si quid ex causa principali nascatur, vel dependeat, ut attentatum adeoque decifum est in dilecti. X. de except. post appellationem rescriptum impetratum non teneri mentionem facere de excommunicatione postmodum lata. sed illam, quandocumque post latam per delegatum irritari. & quidem inquit, post huiusmodi appellationem inuenerit attentatum, qui dicit omnia, seu quidquid, nihil excludit. & recte dicit Panormitanus ex eo capite posse colligi regulam, quod de innouato post appellationem non est necesse in rescripto facere mentionem. & Viuianus in Romani iuris ponif. ad d. c. dilecti. rationem assignat; quod, quae post appellationem fiunt, nullius sint effectus

fectus. *c. cum speciali x. de appell. nec præstet impedimentum quod de iure non fortitur effectum. & qui per appellationem à Iudice recessit, non teneatur curare, quid ille postea faciat. c. bona. de confirm. uti vel inutil.*

10. *De personis in his non nominatas, ad personas in eo non nominatas: pro regula quidem traditur: ut diximus: sed fallit in iis, quorum eadem est causa. iuxta l. sæpe. D. de re iudic. ut antecessoris & successoris: l. 1. C. quando libell. princip. & specialiter decisum est in iis, qui succedunt in eiusdem rei vitium. c. quia. X. de iudic. ubi DD. & late Burrus. Quæ ratione etiam soluitur, quod tertio obiectum fuit, quod processus contra formam rescripti, sit irritus: quippe in d. c. quia, expresse deciditur formam in prioribus literis præscriptam extendi, & servandam esse etiam in illis, qui succedunt in vitium.*

11. *Quod 4. de damnis ex d. c. cum olim. X. de off. deleg. adfertur; nihil vrget. quia de rebus statuit omnino separatis, quam vel rescriptum Papæ, vel rei mandatum procuratorium exprimeret, videlicet de damnis in nemoribus & aliis rebus datis: cum illa tantum de stagno, molendino, & domo loquerentur. quod si autem damna in his accidissent, utique ex causæ continentia, & vt accessoria ad eisdem Iudices spectasset cognitio. d. c. gratis. arg. c. de prudentia. X. de donat. inter vir. & vxor. c. accessorium de reg. iur. in 6.*

12. *Clementina literas 5. loco obiecta, nihil etiam ad rem facit. illius ratio est, quia non entis nullæ sunt qualitates. beneficium ergo, quod in rerum natura non est, non venit in reservationem: sed effectus attentati, qui in sua causa continentur, commissa causa commissi eidem delegato censentur. d. c. dilecti. X. de except.*

Quod 6. obiicitur ex decisione Ro-

13. *ta 157. quæ in impressione Colonienſi 1581. est in nouis 18 de rescript. fundatur tantum in d. c. quia nonnulli. vt rescriptum simpliciter conceptum non trahatur ad causas futuras, tamen, cum causa iusta est, nihil est dubij, quin Pontifex rescripta ad præsentis & futuras causas possit extendere. vt euident est in Iudicibus conseruatoribus, & attentatis. d. c. dilecto. d. c. bone. atqui rescriptum, de quo quæritur, præter appellationis, nullitatis, & attentatorum causas, committit omnes, quas Impetrantes habent non tantum, & mouent; sed & omnes, quas habere & mouere volunt, & intendunt; adeoque futuras. atque ita potius censendum est hanc clausulam rescriptis interferi ad derogationem d. c. quia nonnulli. neque enim aliter velle pontifex, aliter scribere dici potest. L. Labeo. §. idem Tubero. D. de supell. leg.*

14. *Cautela verò quæ ex Abbate refertur obiectione 6. vt appelletur tanquam à non habente iurisdictionem; & quæ vltius de accessoriis dicuntur rem nostram, vt eam deduximus, confirmant. vt & auget æquiparatio mandati rem procurandi, & iudicandi. sæpe enim illud extenditur ad res, & personas diuersas, ac futuras. Specul. tit. de procur. n. 8. & 9. Wesenbec. in paratit. cod. n. 9. arg. l. fin. C. quæ res pignor.*

15. *Aiunt denique citatum, qui citari non debuit, rectè appellare: ex c. cum olim. c. significantibus c. cum causa. X. de off. deleg. canonist. in c. præterea. X. de dilat. Guido Papæ decis. 436. Scaccia de appell. q. 17. lim. 47. n. 24. Abbas in d. c. cum olim n. 3. vt si delegatus citet extra comprehensa in rescripto; cautela est, inquit, vt contradicatur, & appelletur. sed contra dicere est comparantis, & in iudicio allegantis, seu exceptionem declinatoriam proponentis. & ita factum erat in d. c. cum olim; & reiecta exceptio; secuta appellatio; quæ ibidem probatur. idem accidit in d. c. cum causa*

14. *Causas futuras,*

15. *Qualiter ab incompetenti Iudice appellandum sit.*

16. *A citante non citandum.*

causa & in d. c. significant. vbi iurisdictionem Iudices resumferunt, cum antè declarassent se non esse competentes. nec vsquam horum locorum dicitur vocatum comparere non debere, priuilegium suum allegaturum. ceterum si euidentis est vocatum nullatenus spectare ad iurisdictionem vocantis; tum, quia comparere non tenetur; quia extra territorium ius dicenti impunè non paretur; *l. fin. D. de iurisdic. om. iud.* recipi potest, vt vocatus appellet. non si aliquatenus dubitari potest. *l. 1. §. si dubitetur. D. de iudic. gl. §. Et DD. in d. l. si quis D. eod. diximus in Consult. can. de appellat. cons. vlt.* qui notorie ad Iudicem non pertinet, legitime (quo vocabulo vtitur d. c. praterca) vocari non potest. *d. l. fin. & Abbas bi supra* subiungit, quæ dixerat intelligenda esse iuxta ea, quæ docuerat in c. 1. eod. vbi ad fin. multam energiam tribuerat notorio. eodem modo citatus ad locum non tutum, comparere non tenetur: appellare potest. *clem. pastoral. §. notorium §. vt illud. de sent. & re iud.* at hic non dubitari tantum debuit, ex libello postulata inhibitionis; sed euidenter ostensum est hanc causam inhibitionis spectare, & natam esse, & per lentem ex principali; attentatam scilicet extractione, resignatione, & superinductione in dignitatem, non aliter vacantem.

17.
Causa continencia non diuidentia.

Quinimo electa ab ipso delegato petit inhibitionis reuocationem: quo iure? nisi quia & ipsa ad illam spectare causam agnosceret? Neque enim ab eo quereretur salutem, quem non crederet saluatorem, inquit Gregor. homil. 28. in Euang. Causæ continentiam diuidi vetat d. lex nulli c. de iudic. ad causam verò benedictionis pertinere quæstionem, quomodo

huc intrasti? & quæ inde sequitur, mox ostendemus. sed & in materia etiam iurisdictionis, foris competens, non obstante etiam appellatione frustratoria, Iudex, a quo prouocatum est, procedere iubetur in c. qualiter. X. de iudic. s. licet. X. de for. compet. & generalius frivolas appellationes non esse attendendas decernitur in c. si quis in c. pastoralis. X. de appell. & hanc permissam frivola esse liquet ex eo, quod aduersante iure, vt hic, & sic Conc. Trid. s. 13. c. 1. vbi dum veterum appellationes in causis vilitatis, correctionis, & criminalibus, subiungitur vt consequens; nec episcopus seu vicarius appellationi tanquam frivola (nota) deferre tenetur, & quid demum eius rei sit, semper verum manet, proponi ab appellante coram Iudice debuisse: licet tum porro, & definitiue super competentia pronuntiatum fuisset, appellari. d. c. cum olim de off. deleg. si probabilis foret appellatio, non in frivola. d. c. qualiter. d. s. licet.

Præterquam quod iubet Conc. Trid. s. 22. c. 7. vt in concedendis inhibitionibus Iudices teneantur seruare constitutionem Innoc. III. in c. Romana. de appell. in c. quæ veniunt eas concedi, nisi constiterit negotium esse ad concedentem deuolutum. alioquin, inquit Trid. inhibitiones, & processus, & inde secuta quæcumque sint ipso iure nulla, at hic ne quidem proposita fuit declinatoria coram delegato; sed tantum coram notario allegata appellatio incompetentia. quomodo ergo ab illo potuit ad Internuntium deuolui? quomodo inhiberi? nisi cum finali clausula d. c. 7. si notum sit & processus, & quæcumque sint secuta sint ipso iure nulla?

RESPONSVM II.

An concursui subsint parochia Melitensibus competentes.

AN commendatarij Melitenses ex priuilegio concursum excludant à suis parochialibus Ecclesijs, inspiciendum illud esset: c. porro X. de priuileg. si quidem aliquod esset post Concilium Trid. impetratum. nam anterioribus priuilegijs, exemptionibus atque indultis qualibuscumque derogauit f. 24. c. 18. vers. non obstantibus. Priuilegia Melitensium, sed alio in genere, nonnihil attingimus in *Consul. can. de edif. eccl. conf. 2.*

Deinde inspiciendi sunt tituli ex quibus d. commendatarius in d. Ecclesijs parochialibus aliquod ius habeat. si illud sit ius patronatus veri nominis, ei presentatio veri nominis, & Episcopo institutio competit; sed examinatorum per concursum: quod si alteri competit institutio; tunc Episcopo competit dignioris electio; alioquin commendatario, tanquam patrono. *id. c. 18. §. si verò iuris patronatus eccl.*

Quod si ex titulo apparet commendatarium plenum ius habere in d. Ecclesijs, tam quoad spiritualia, quam temporalia: *iuxta c. 3. §. in eccles. X. de priuileg. c. visis. 1. §. q. 2.* admitti quidem debet concursus, examen, approbatio, & electio dignioris: *secundum prescriptum c. 18.* sed ipsa institutio & destitutio secundum d. §. in Ecclesijs, competens, manet in antiquis terminis: secundum quos, si commendatario competat institutio, per decretum Concilij tribuitur Episcopo dignioris electio. sed vt hanc nanciscatur exactè debet obseruare, quæ Concilium præcipit. *A. 207. Inff. mor. p. 2. lib. 6. c. 22. q. 15.*

in quibus sunt omnino multa apud Barbofam, ex quibus ab eo citati, si non obseruentur, nullitates concursus inducunt: qui non præstarent impedimentum liberæ commendatarij prouisioni, si de iure non fortiantur effectum. quæ tamen moderanda existimauimus in *Consult. can. ut. de elect. conf. 1.*

Quod si commendatario specialitatem vel ordini generatim competit etiam iurisdictionio quasi Episcopalis; tunc nec omittendus foret concursus; sed videndum an Episcopus, an commendatarius illum deberet instituere. *per ea qua tradunt auctores citati à Barbof. in Collect. DD. ad Conc. Trid. ad d. c. 18. n. 46. & seqq.* quod nullibi factum vidi.

Denique si olim d. Ecclesijs parochiales simplicibus tantum terminis fuerint vnitæ, vt commendatario ius competat primitiui parochi; tunc an ille deputare tantum debeat vicarium, quamuis perpetuum; & examinare illum & idoneum admittere sine concursu debeat Episcopus, an verò instituere possit concursum; dixi in *Lur. Pont. nou. anal. præsertim edit. 1641. de elect. n. 15. §. animaduertendum.*

Edere autem debet commendatarius suos titulos, vt Episcopus vniones examinare possit; ex decreto Conc. Trid. f. 1. c. 6. & priuilegiū. *c. cum persona. de prinil. in 6.* quod si refragetur, interim videnda est formula secundum quam consuetum est istis Ecclesijs prouideri; nominationis, deputationis vicarij, an presentationis vocabulo; & secundum illud concursus institui aut approbatio dumtaxat dari. quâquam multi, qui ius parochiale incorporatum habent, vt improprie dicuntur patroni, ita improprie vtuntur verbo *presentationis*; eoque subiiciuntur decreto d. c. 18. qui, si tanquam primitiui vterentur vocabulo *deputationis vicarij*; examini quidem, non concursui, subicerentur. quæ eadem vsu veniunt in Capitulis, monasterijs, colle-

5. Si iure quasi Episcopalis.

6. Si iure primitiui parochi.

7. Edere titulos debet commendatarius.

8. Eadem hæc in alijs obtinent.

B colle.

collegiis, quæ habent unitas, aut aliter sibi competentes parochiales Ecclesias: imò in Episcopis quibus in alienis diocesisibus prouiso parochialium competit. vt dicuntur Interpp. respondiſſe. a deoq̃ & idem dicendum in Episcopis antiquarum Sedium Belgij; qui sub nouiter erectis retinuerunt in aliquibus parochiis decimas, & prouisiones parochorum.

De electione.

RESPONSVM I.

De abbatissarum præsertim exemptarum confirmatione.

1. Illa necessaria est.
2. Nisi contrarium habeatur privilegium.
3. Nec ante licita administratio, sub quo cumque nomine.
4. In dignitatibus.
5. Vtriusque sexus.

DEbere Abbatissam confirmationem de iure non expressum ait *Azor. inst. mor. p. 1. l. 13. c. 10. q. 3. & sequitur Tamburin. de iur. Abbatiss. disp. 29. q. 1.* at verò generatim sufficit statui in quibus beneficiis locum habet electio, confirmationem esse petendam. *c. 3. X. de elect.* quamuis consuetudine induci possit vt confirmatione opus non sit. *Abbas in d. c. 3. n. 5.* vt & quædam religioſes habent priuilegium, vt eorum generales ministri, seu præpositi ritè electi confirmatione non egeant. *Rodrig. tom. 2. q. 53. ar. 3.* vt lex quidem & regula sit in contrarium. aded vt si quis ante confirmationem administret, priuationem incurrat. *c. qualiter. 17. X. de elect. c. auaritia. 5. eod. in 6.* vbi generaliter hæc leguntur verba; *vt nullus de casero administrationem dignitatis, ad quam electus est, priusquam celebrata de ipso electio confirmetur, sub æconomatus &c. in spiritualibus &c. se immiscere præsumat,* vbi & vocabulum dignitatis indefinitè accipitur; & pronuntiatio sermonis in masculino ad vtrumque sexum porrigitur. *l. pronuntiatio. l. iusta. l. si quis D. de verb. signif. adeo-*

que in clem. attendentes, de stat. reg. vt certa præsupponitur Abbatissæ confirmatio, in verbis, in monasteriis in quibus abbatissa sunt soluta benedicti, intra annum à sua confirmationis nota tempore computandum, minus benedictionis suscipiant. vbi benedictio non vbique obtinere, sicut confirmatio significatur, excepta vt diximus contraria consuetudine. quemadmodum & generaliter statuitur, vt confirmatio per electum petatur intra tres menses, seu alias idoneum tempus. *c. si sit. 6. de elect. n. 6.* idque sub pena etiam priuationis. Porro electionis confirmatio petenda est ab immediato superiore. *c. indemnitas. 4. 1. in verb. per superiorem de elect. n. 6. Hostien. in sum. de elect. in 6. Rodrig. tom. 2. q. 53. ar. 3. de regular.* adeoque à decessano per non exemptos; per exemptos ab ipso Pontifice, seu legato. *c. si Abbatem. 3. de elect. in 6.* si quidem immediate subint, alioquin à superiore immediate. Enimverò Concilium Trid. *de regular. c. 9.* monasteria monialium immediatè subiecta Sedi Apostolice, ab Episcopis, vt delegatis gubernari voluit: quantum est, an, cum olim soleat Abbatissarum confirmatio peti à Sede Apostolica; per d. c. 9. ad Episcopos sic delata vt delegatos? & reuertebat in Collect. D. D. ad Cons. Trid. d. 4. ex Armendar. à S. Cong. Interpretum fuisse resolutum d. c. 9. nullum tribuere Episcopo iurisdictionem extra regimen spirituale: at vero confirmatio iurisdictionem tribuit in spiritualibus, & temporalibus, *c. nostr. 9. c. transmissam. 15. c. valuer. 17. c. nihil. 44. X. de election.* remanens autem potest plus iuris in alium transferre, quam ipse habet: licet & omnis confirmatio præsupponit superioritatem. *d. c. indemnitas. d. c. si abbat. & tot. tit. X. de confirm. c. si inuolunt.* non ergo poterit Episcopus exemptas confirmare, aut plus

tribuere, quam ipsi per d. c. 9. sit concessum. quemadmodum et si per constitutionem Gregorij XV. *incip. inscrutabili* concessum sit, vt possit præesse monialium electioni; declararunt tamen Interpretes nec per hoc ei esse tributum ius confirmationis. que censura sic indistincta & indefinita vtique præsupponit nec ius cõfirmandi competere per antierius Concilium Trid. & in simili Conc. Trid. *de regular. c. 20.* ex facultate visitandi vetuit aliud inferri, quam decreto sit concessum. in cæteris omnibus *privilegia firma sunt*, inquit, & *illata*. & generaliter veteris iuris correctio inducenda non est, nisi sit expressa in lege noua.

Quod eo magis erit dicendum, dum d. c. 9. nullam confirmationis mentionem facit, & vocabulum *gubernatio*, vt metaphoricum est in d. c. 9. ita propriè in nauis vsurpatur de eo, qui gubernaculo præest, et si alius eum præposuit, vt *in l. 1. & ibi DD. D. nautæ camp. stabul.* & propriè gubernator dumtaxat dicitur qui in puppi; proreta qui in prora præsidet. *Eudæm in l. 1. D. De arbit.* vt imperium ei non sit absolutum, atque ita gubernatio per d. c. 9. delegata strictè est accipienda, non de omni superioritate; sed regimine, quale in antithesi in d. c. 9. proponitur de iis, qui à regularibus reguntur; vt sub eorum *cura*, inquit, & *custodia relinquuntur*: atque aliud non possit flecti, quam ad eam directionem, quã nauis rectã nauiget ad eum portum, quem religionis statuta præscribunt; non vt gubernator aliquid aliud detrahat iuri institoris, seu exercitoris nauis, aut nauigantium: & sic neque Episcopi hîc delegati iuri delegantis, aut delegatorum, extra strictè acceptam gubernationem, curam, seu custodiam hîc dumtaxat delegatam.

Quare rectè censuit F. Nuntius Apostolicus Abbatissam B. immediatè Sedi Apostolicæ subie-

ctam non rectè ab Episcopo A. confirmatam, & iuramenti formam Papæ præstandi non rectè ad Episcopum fuisse translata: & in posterum à Sede Ap. confirmationem peti iussit.

Quæ de confirmatione diximus, de benedictione etiam sunt accipienda: vt ab immediato superiore accipiatur. *allegat Azor. d. c. 10. q. 4. sub medium clement. attendentes verb. per eos ad quos pertinet*: sed ea referuntur ad prouisionem faciendam per eos ad quos pertinet, ipso iure excidente abbatissa, quæ intra annum non benedicitur, vbi benedici solent: ita vt clementina nihil de eo decidat. oportet ergo à confirmante benedici. hæc enim ad ius Episcopale pertinent per veteres canones. *c. de iuris. 20. q. 1. in v. viduas autem velare nullus Pontificum attentet. & rot. illa. q. 1. c. consuluir. X. qui cler. vel vou. in exemptis autem exinde per privilegia referuata sunt Papæ, vel translata ad alios superiores. vide Tambur. d. disp. 29. q.*

^{11.} Etiam benedictio ab immediato superiore accipienda.

De temporibus Ordinationum, & qualitate ordinandorum.

RESPONSVM I.

De privilegijs regularium ad eundi alienos Episcopos.

Privilegia omnia regularibus olim concessa, vt promoueri possint ab alieno Episcopo, sublata videntur per Concilium Trid. *f. 23. c. 8. in verb. vnusquisque à proprio Episcopo ordinetur. quod si quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiusuis generalis, aut specialis rescripti, vel privilegij pretextu, etiam statutis temporibus, permittatur.*

^{12.} Vetera sublata sunt per Trid.

Inde Clemens VIII. decreto quod refert Piacet, in praxi c. 1. n. 14. & L. Miranda in manual. Prælat. tom. 1. q. 38. ar. 3. fanxit ne Prælati regulares suos dimittant ad alienos Episcopos, nisi dioecesanus abfit, aut ordines non sit datus, eaque causa litteris inferta, sub graui poena.

2. Nisi abfit dioecesanus aut non ordinat:

3. Sedes vacet.

4. An & primo anno?

5. An his seruanda interstitia?

6. Nisi Ecclesie expediat.

7. Sed cuius arbitrio?

Sed quid si Sedes vacet? & hunc casum sub prioribus exceptionibus comprehensum esse videtur aliàs respondisse S. Congregatio, quasi speciem sub genere.

Sed an etiam primo vacationis? in quo Concil. s. 7. c. 10. dimissorias vetat dari, & dantes ac sic ordinatos grauib. pœnis mulctat: *ibid.* c. 23. c. 10. verum ea loca de Capitulis loquuntur, ijsve, qui Sede vacante in iurisdictionem Episcopi succedunt, dimissorias dantibus: & videntur agere de clericis sæcularibus, d. c. 10. s. 23. in verb. *dimissorias aliquibus secularibus &c.* seu etiam iis regularibus, qui exempti non sunt, seu quoad ordines priuilegiati; vt quoad illos futuro dioecesano reuerentia quedam seruetur, cuius ratio tum in regularibus non priuilegiatis æqualis videtur: priuilegiati autem si sede vacante, quamuis primo anno, ordinentur, nihil decedit dioecesani successoris reuerentiæ, non magis quam prædecessori viuo debuisset exhiberi: quippe, eo ordines non habituro, poterant priuilegiati alienum adire.

An porò hoc casu seruanda erunt interstitia, quæ Concilium Tridentinum præscripsit? s. 23. quoad minores c. 11. quoad subdiaconatum c. 13. quoad diaconatum & presbyteratum c. 14. & omnino dubitandum non est: nisi aliud pro necessitate aut vtilitate Ecclesie expedire videatur. *dd. cc. Miranda vbi supra ar. 5. & 6.*

Sed cuius arbitrio? Miranda *vbi supra, ar. 7.* negat huiusmodi interstitiorum remissionem Prælati competere; citatque S. Congre-

gationis declarationem: prædicta Concilij loca tribuunt dioecesano proprio ordinandorum, & citati à Barbos. in Collect. D.D. ad Concilium Trid. d. c. 12. n. 7. vel Sede vacante post primum annum Capitulo, seu ei qui illius vice iurisdictionem episcopalem exercet n. 8. & Miranda *vbi supra* in secularibus: d. ar. 7. concl. 2. in regularibus autem non exprimit cui competat, nisi quod superiori regulati non competat. *concl. 1.*

Nec videtur ex priuilegio aliocundi alienum Episcopum qui ordinare possit, sequi facultas remittendi interstitia: cum Sixtus V. in ea bulla quam moderatur Clemens VIII. constituit. incip. *Romanum in Quarta V. Ordo.* graues etiam poenas inflixerit ordinantibus laicis, vel cuiusvis Ordinis regularem non seruatis interstitiis: quod in proprio non obtinet interdicente id Ecclesie expedire: & Clemens quidem poenas Sixti fulcrit; non tamen decreta Concilij: adeoque videri potest priuilegiatis quoad interstitia non infringari; nec post Concilium data aut confirmata, nisi expressè ea facultas sit inferta. præsertim cum confirmationes post Concilium leant habere clausulam restrictiuam quatenus decretis Concilij Tridentini non obuietur, & vbi refert Barbosa in Collect. ad s. 23. n. 7. Congregationi S. Ioannis euangelista Portugallie concessum à Clemente VIII. vt ordinari possint sine interstitiis: idemque estimo permissum Societati Iesv Indulto Gregorij XIII. de quibus n. 6. & illis competere qui communicationem habent priuilegiorum, dum suberit æqualis causa. In aliis porò non immeritò videri potest quoad ad eundem Capitulum, quod in articulo dimissorias dare potest. d. c. 23. quod quamuis in rigore verborum loquatur in articulo ratione beneficij, etiam regularis; vt si quis idoneus

neus constituatur rector Ecclesie regularis, remitti ei interstitia possunt & debent, ut intra annum recipiat ordines omnes necessarios; tamen ex identitate causae, recipi posse videtur etiam in arctatis ratione portionis, aut praebendae monachalis: cum scilicet conuentus defectum patitur minitrorum. tunc enim regulares, quos superior delegerit, arctari videntur ratione beneficii, id est status, portionis, aut praebendae monachalis: adeoque ei dimissorias dari posse à Capitulo, ex iudicio superioris regularis quoad arctationem seu necessitatem Ecclesiae. cum etiam ipsum dioecesanum huiusmodi superiorum iudicio deferre competeret. *Miranda d. ar. 7. in fin. 1. concl.*

Idem tamen *in fin. concl. 2.* sub dubio existimat, quoad minores, qui à Praelatis regularibus suis conferuntur, interstitiorum remissionem competere in eisdem, quasi cui competit quod est maius concessum videatur quod est minus. eo denique argumento videtur quibusdā concessa facultate ut regulares possint ordinare Episcopus alienus, concessum videri, ut & is super interstitiis possit dispensare: sed sequela non est necessaria; ideoque dubius mansit Miranda; & à nemine resolutum ait: verius sanè videtur ut regulares, qui priuilegium super interstitiis non habent, nec viuo Episcopo, nec sede vacante aliter ad alienos Episcopos mitti possint ordinandi, quam seruatis interstitiis. nec Clemens VIII. *in d. decreto* ulterius eorum priuilegia ultra dispositionem d. c. s. f. 23. extendit, ut supra diximus. et si sciam ex epikeia quadam aliter aliquos esse vios aliquando.

RESPONSVM II.

An minores ordines & subdiaconatus simul suscipi possint?

Aspero, inquit Barbosa, in *Collect. D. D. ad Conc. Trid. s. 23. c. 8. n. 9. citans s. p. sum p. 2. alleg. 11. n. 18.* cum Henricus concedere etiam consuetudinem recepitam, ut feria sexta vesperae praecedente sabbatum in quo de iure ordines sacri conferuntur, Episcopis fas sit ordines minores dare, quasi in hoc officio censeatur incipere dies Sabbati praedie vesperae. quod quidem minus decere existimauit, quam si feria sexta quatuor temporum minores; Sabbatho maiores dentur. *In consulti. canon. de temporib. ordinat. consulti. 1.* nihilominus Barbosa tamen consuetudinem exigit; quae in his valet. *c. cum H. X. de eo qui ord. furi. susc. in verb. iuxta consuetudinem patriae. gloss. in c. de eo. in verb. ad minores. X. de temp. ord.* alioquin de iure non admittitur huiusmodi computatio. *c. literis. vers. si enim. X. de temp. ord.* neque extra tempora sacri ordines conferendi consuetudinem admittit *c. 2. X. de temp. ordin.* ubi tamen & multitudo, & antiquitas à poena excusat.

Duo ordines sacri eodem die ne conferantur vetat Concil. Trid. *s. 23. c. 13.* unde videtur arg. à contrario sensu, non sacros posse: quod datur ut verum sit *ex c. de eo. ubi gloss. de temp. ord.* quamuis verius sit non licere. *c. 1. 2. 3. s. d. 77.* nisi ex consuetudine. *d. c. 2. de eo qui ord. furi. aut aliud Episcopo expedire videatur Concil. Trid. s. 23. c. 11.* sed non sequitur vnum vel plures ordines minores simul cum sacro eodem die suscipere licere. *d. c. 11. in fin. prater Bonacin. citatū à Barbosa. in d. Collect. ad c. 13. n. 15. s. 23.* id negat Cucus in *Inst. maior. lib. 4. tit. 13. n. 17.* citatque Innocentium & Hostiensium in *c. dilectus. d. tit. Siluest. in sum.*

B 3 in sum.

2. Vt ordinum dies computandis

2. Eodem die duo sacri non possunt suscipi: an ergo vnus pluresve nec sacri cum sacro?

11. As in arctatis ratione portio- nis monachalis

12. Qui potest ordinare in minoribus

in sum. verb. ordo. 2. q. 7. qui cōtrariam tantūm videtur admittere dispensationem Papæ. & arguit poenam depositionis. ex c. qui in aliquo. dist. 51. quod tamen id disertè non dicit; sed tantūm punit ordinatores, & ordinatorum, qui gradus ecclesiasticos non obseruauerunt. gradus autem sunt, quos dicitur in Breviario Rom. instituisse Caius Papa, ab ostiario vsque ad presbyteratum; & D. Ambrosius in eodem Breviario seruatis omnibus ex instituto Ecclesiæ ordinum gradibus 8. die, qui fuit 7. Id. Decem. Episcopale onus suscepisse. vtique omnes gradatim suscepit ordines: sed extra ea tempora, quæ hodie vsurpantur: non tamen nisi vnicum in dies. nam interstitia maiores seruasse docetur dist. 77.

In prioribus terminis loqui videtur c. cum h. lator X. de eo qui furtiuè ordin. suscepit in verb. iuxta consuetudinem patriæ sibi quatuor minores ordines contulisti: quibus non contentus, subdiaconatum temerario ausu recepit: quia verò idem clericus in hoc facto multum excessit; mandamus &c. vbi glossa, nota, inquit, quod omnes minores ordines vna die possunt conferri: item eodem die non debet quis accipere minores ordines, cum ordine sacro; ita glossa, tametsi textus disertè non dicat eodem die clericum illum ordines minores, & subdiaconatum suscepisse. quamuis & id, quasi ad furtiuam subreptionem idoneum, accidisse sit verosimile, & insinuat illa coniunctio, quibus non contentus. sed vt, quod dici solet, nigrum cum rubro conueniat, arguit omnino clericum quod furtiuè subreperit. sed & meminisse oportet argumentum à contrario sensu non procedere, vbi est contrarium in iure dispositum; vt dicendum est d. c. 2. alijsque supra citatis reperiri. ideoque argumentum supra propositum non concludere. si tamen dicamus disertè non reperiri in iure prohibitum, ne quis minores & subdiaconatū eodem die recipiat,

vbi Episcopus super interstitiis dispensat; conformiter dicitur permissum ex iusta causa. quia quod non reperitur prohibitum censetur permissum. anni tamen seruati interstitium inter vltimū minorem ordinem & subdiaconatum voluit Trid. d. c. 11. in fin. nisi, inquit, necessitas aut Ecclesiæ utilitas iudicio Episcopi aliud exposcat. vbi non libera tribuitur dispensatio, sed valde restricta: & licet neque hoc exadseruetur; non tamen frequenter, vt vno die & minores humiliter & subdiaconatus conferatur.

De ætate & qualitate presciendorum.

RESPONSVM I.

An religiosus, qui ob excessum incarceratus, & secundum statuta Ordinis inhumilis ad dignitates factus erat, tamen Provincialium sibi gessit, ad suos reuersus prerogatis Ordinis frui debeat, quæ de sanctis Provincialibus deferuntur?

SI talis ad officium electus à Generali Ordinis, qui potest admittere huiusmodi facti infamiam, & poenam inhabilitatis tollere, factus est confirmatus est, sustulisse censetur confirmans. l. 57. in fin. de re iudic. & eligentes etiam, & consentientes de eo queri non possunt. ead. leg. vers. nisi forte. si autem per ignorantiam excessum electus confirmatusque est, acta quidem ab eo valent. d. l. 57. l. 3. de off. pretor. l. r. C. de testam. ipse tamen status non mutat. l. 11. l. 35. C. de liber. can. l. 10. D. de decurion. l. 2. C. de seruan

seruus aut libertus ad decurionatum aspirauerit. l. 10. vbi seruus ædilis factus conditionis suæ conscius grauius punitur; errore lapsus domino suo subiugatur.

Itaque per subreptionem prouincialis creatus conditionem suam non mutauit: imò grauius puniri potest. nec per huiusmodi subreptionem promotionem adeptus est priuilegia, & prærogatiuas rectè constitutis prouincialibus ab Ordine concessas: sed imò in pristinum ordinem redigi potest. neque eius culpæ poenæque sublata sunt. Et suffragatur ratio; ne fraus sua, dolus, atque subreptio cuiquam optulerit, ob quam potius carere debeat impetratis. c. super. x. de re. scripti.

Quod si tamen in officio præclarè se gessit, vt non tantum culpas emendarit, sed & virtutibus præluxerit; huiusmodi emendatio mereri videbitur, vt quasi culpis obliteratis, obitæ dignitatis gradum aliquatenus retineat. vti nouit ipse Dominus mutare sententiam, si tu noueris emendare delictum. c. noui de pen. d. 1. d. in c. peccati venia. de reg. iur. in 6.

Præsertim si superiores prouinciæ ipsius promotionis conscij, superioribus alterius prouinciæ, seu iis ad quos spectat, vbi ita subrepsit, defectus illius non indicauerint, argumento eorum, quæ statuta sunt c. 2. d. & tot. tit. X. de seruis non ordinand. vt si scientibus & conuenientibus dominis ad sacros ordines fuerint promoti, statum mutet, & libertatem cōsequantur. itidem quæ quoad ciuiles honores cautum est l. vlt. c. pen. C. qui militare poss. l. 12. vbi nisi intra triginta dies Iudicem domini adierint, dominium amittunt, serui liberi fiunt, nec vilis, honor, aut ius patronatus dominis seruatur: libertate autem concessâ deliberat Princeps, si oportet eos habere dignitatem, vel ea quasi indignos spoliari, inquit d. l. vlt.

vtique, vt inquit d. l. pen. si quidem viles ad militiam eis datam fuerint; in ea durare: sin vero minime idonei, priuari. Adeoque idem statuendum videtur de nostro religioso, vt emendato & virtutibus prælucenti dignitatis obitæ prærogatiuæ feruentur: sin minus claruerit, denegentur.

RESPONSVM II.

De ordine præbendæ annexo non mox, sed intra annum residentiæ, suscipiendo ex Statuto.

Statutum Ecclesiæ collegiatæ SA editum an. 1249. exigit, vt prouisus de canonicatu iuret se ordinem suscepturum præbendæ annexum intra annum à die primæ suæ residentiæ: adeoque immemorabili vsu minores ætate prouisi quidem sunt; sed post residentiam ad ordinem incipiebant astringi. Quæsitum est an illud hodie per Conc. Trid. sit mutatum? videri potest in defectum poenarum Clementinæ, vt q. de etat. & qualitat. presic. tunc nondum lata, exactum fuisse illud iuramentum. nam priuatio ipso iure ad parochiales Ecclesias restringitur. c. licet canon. de elect. in 6. Boerius decis. 223. Weyms. ad constitut. 24. Conc. Trid. innovat. ad const. 3. n. 15. priuatio autem infligenda multas remoras pati potest; & causas speciales, contumaciam &c. requirit. c. quaris (quod etiam in non annexis ordinibus loquitur) c. 1. & 2. X. de etat. & qualitat. presic. Weyms. vbi sup. n. 17.

1. An ea dilatio per Conc. Trid. sit restricta?

Enimverò quamuis Conc. Trid. §. 24. c. 12. §. neminem admitti velit ad canonicatum, qui ordinem annexum habet, nisi is ordinem habeat, aut ætatem, vt intra tempus iuris eo initiari possit: & §. 25. c. 5. vt huiusmodi qualitatibus; vel

2. Vbi de annexis ordinibus disponit.

ordibus in prouisione nihil detrahatur, aliās ea subreptitia censeatur: & *f. 22. c. 4.* ut iusto impedimento cessante, intra annum ordines prouisi suscipiant, sub poenis Concilij Vjennensis; atque etiam irrita prouisionis: tamen Conc. Trid. loquitur de præbendis simpliciter affectis; non autem in collegiatis derogat affectionibus conditionatis, modum aliquem, aut moram temporis admittentibus. ut est hic annexio ordinum, non simpliciter suscipiendorum intra tempus iuris; sed demum intra annum cessurum post ceptam primam residentiā. & quamquam d. c. 4. *f. 22.* loquatur etiam in Ecclesiis collegiatis: & d. c. 5. *f. 25.* generaliter de affectis iam ante: tamen d. c. 12. *§. in omnibus f. 24.* affectos quidem deinceps esse voluit canonicatus aliquo sacro ordine; sed exinde designando: sed & disertè loquitur tantum in Cathedralibus; adeoque in collegiatis antea non affectis canonicatibus obtinet c. 6. *f. 23.* ut ab anno ætatis 14. possint obtineri, nec ad ullos ordines prouisi teneantur de iure; aut in vim Concilij Trident. obligari possint: affectuum etiam conditiones aut admittentium instituta, in collegiatis Concilium non abtulit, aut in absolutos, aut simplices mutauit, quia vnus expressio est alterius exclusio: *c. nonne. x. de presump. c. qualis. d. 25.* nec prius ius corrigitur, nisi posterius disertè exprimat. *c. statuti. de elect. in 6. l. sancimus c. de testam.*

Dicendum est igitur à Concilio Trid. statutum huiusmodi in Ecclesia collegiata non esse mutatum, & prouisum ad ordinem annexum non magis hodie, quam olim, teneri ante residentiā. sed per indirectum aliquid mutatum dici potest per idem Conc. Trid. *f. 24. c. 12. §. præterea.* quo hodie subiecta sunt statuta & consuetudines residentiā laxantes: ut sic residentiā incipientes incipiant annum

3.
Nihil mutatum est in collegiatis.

4.
Nisi per indirectam ex consequentia imperata residentia

in quo ad ordines debeant promoueri: quid de Cathedralibus Ecclesiis huiusmodi statuta habentibus æstimandum sit, diximus resp. 1. de Institut.

De maiori parte & obedientia

RESPONSVM I.

De exemptione ordinis S. Suatoris, & in quibusdam subiectione.

Ordinarius Regularibus his præcipit, ut ordinationes suas recipiant, & obseruent: illi exemptos se esse ab illius legibus respondent: & in *Additionum h. gule. ar. 50.* disertè declaratum esse, à diocesano non posse eis præscribi statuta, & ordinationes: eoque se religione prohiberi, ne eas recipiant, & à regula recedant: cui consonet c. luminoso in *7. ut ad quam ordinationem. 18. q. 2.* mandat ille ut recipiant, obseruentque, sine exceptione super regula; nisi parent, minatur interdictum; & non parentibus indiget.

§. I.

Quæsitum est I.

AN sint exempti? an obedire teneantur? Magnum est Apostoli Petri præceptum, *obedite præceptis: sed tamen non ait, quibus legibus: sed vestris. Vid. Innoc. III. in solut. X. de maior. D. Tho. 2. 2. q. 119.* unde & ei, qui vel superior non est simpliciter, vel quæ in superior non est, sine crimine negatur obedientia. & è contrario grane peccatum est usurpare iurisdictionem sibi non competentem, & in dicitur peregrina. *c. peregrina. 3. q. 4. nullus, inquit Calixtus, c. nullus 3. q. 2. alterius terminos usurpet, nec alterius*

parochianum iudicare, vel excommuni-
care audeat. per alienam, inquit Gre-
gorius c. 1. *caus. 6. q. 3. mensem transiens*
falcem mittere non debet. falcem ergo
iudicij non potest mittere in eam sege-
tem, qua alteri videtur esse commis-
sa.

prefatorum; & procurator ad hoc, ut
huiusmodi regula in omnibus seruetur:
salus tamen declarationibus, modifica-
tionibus, & limitationibus, & ordina-
tionibus infrascriptis, de modo visi-
tationis digecelanorum tractanti-
bus atque disponentibus.

Illud autem capitulum Regulæ
est vigesimum sextum, & ita ha-
bet; Episcopus in cuius diocesi mona-
sterium est, erit tam sororum quam
fratrum pater, & visitator, nec non &
iudex in omnibus causis, seu casibus, fra-
tres aut sorores tangentibus. ipsum deni-
que oportet continue sollicitum & dili-
gentem speculatorem esse, si regula in
omnibus punctis obseruetur, ne contin-
gat ipsius salubria statuta ab aliquibus
sororum aut fratrum parui. pendii. Prin-
ceps regni seu terra, in quo est monaste-
rium erit eius responsalis, & defensor in
omnibus necessitatibus: Papa vero super
vtrumque scilicet Principem terra, &
Episcopum, erit eorum tutor charita-
tius, si eius adiutorium postulauerint,
necessitate aliqua compellente.

Modificationes autem, declara-
tiones & limitationes d. c. 26. mul-
titudine ibidem proponuntur; sed
quæ ad rem præsentem faciat in-
primis hæc; Caterum prohibemus, ne
qui diocesani aut alij antistes, qui ex
forma regulæ S. Saluatoris, aut præsen-
tium constitutionum huiusmodi mo-
nasteria visitant, possint & valeant
vigore officij huiusmodi visitationis, vel
quacumque alia causa correctiones facere
de personis vtriusque sexus, quos visita-
rint, aut eis penitentias aut pœnas ali-
quas iniungere, nisi solum & dumtaxat
in monasteriis & locis huiusmodi que
visitauerunt, & eas correctiones, pœ-
nitentias, vel pœnas exequendas com-
mittere teneantur, & debeant Abbatis-
sis, Confessoribus, aut vtriusque conven-
tibus, si commodè per Abbatisas & con-
fessores fieri nequirent, & per nullos al-
ios possint tales correctiones, & pœniten-
tias, seu pœnas, executioni mandari, qui
diocesani nullam habeant aut exercere
possint iurisdictionem, aut potestatem
in monasteriis & locis atque personis
ordinis præfati, nisi circa correctiones &
emen-

Monasteria
quædam nisi
doceantur
exempta.
4. Nihil.
6. In omni
exempta
privilegia.
7. Quædam
hinc.

Monasteria quidem omnia Epi-
scopo subsunt: c. monasteria 2. q. 3.
nisi doceantur exempta. c. cum dile-
ctus. X. de relig. dom. vbi censura E-
piscopi declarantur irritæ, si aut
regulares doceantur esse exempti,
aut ad Sedem Apostolicam appel-
lasse. at hic tabulæ erectionis tri-
bunt libertates, immunitates, &
exemptionem Ordini S. Saluatoris
competentes; adeoque illæ tan-
quam relatæ omnimodo insunt re-
ferenti. l. asse toto. D. de hered. instit.
Ordini autem concessæ sunt tam
amplis, multis, ac claris verbis,
iisque ferè omnibus, quorum sin-
gulis illam energiam tribuit c. si
papa. de privileg. in 6. ut nullus cau-
illus sufficiat illis negandis, quibus
sanè nõ integrè lectis, iudicio Cel-
si in l. 2. q. D. de legib. inciuilis fuerit,
qui quippiam responderit. & id si
hic faceret pars vtraque, neque
totum, neque nihil Ordinario de-
beri facile intelligeret; modò &
cæcitiens affectus abesset, eoque
Episcopo Ambianensi priuilegium
controuertenti respondit Pontifex
in c. porro. X. de priuileg. in spice, & secun-
dum quod inuenitur, ita obserues. Priu-
ilegia, inquit Leo Papa, Martiano Au-
gusto Ecclesiarum & monasteriorum,
Sanctorum patrum autoritate insti-
ta, nulla debent improbitate conuelli, nulla
nouitate mutari. c. priuilegia 25. q. 2.

Priuilegium ergo Ordini con-
cessæ exemptionis liquidum est:
sed habet exceptionem hanc; per
prædicta autem, aut aliquod eorundem,
inquit, non intelligatur aut possit in ali-
quo derogari Capitulo d. regulæ, & ordi-
nis S. Saluatoris præfati, per quod di-
sponitur, quod diocesani si pater, &
iudex in omnibus casibus & causis, soro-
res & fratres d. ordinis tangentibus; &
visitator monasteriorum, & locorum

emendationes excessuum & transgressiones regularis, quæ per huiusmodi personas fierent.

Hanc claufulam exemptionis huius domus examinauimus in *Consult. can. de priuileg. cons. 3.* De illa ergo exemptione, & capite 26. Regula ab exemptione referuato qui respōdet, primò meminisse debet, vt posteriores leges abrogare, derogare prioribus, *l. 102. D. de verb. sign. ita* & de his quæ primò constituntur, aut interpretatione, aut constitutione Principis certius statuit: *l. 11. D. de leg. adeoque* sicuti qui falsas constitutiones allegat, obligatur poena falsi; *l. vlt. D. ad leg. Cornel. de fals.* sic in eandemque incidit qui citat leges abrogatas. *l. vn. §. tunc igitur. C. de Codic. Iustinian. confirmand. l. maiorem. C. ad legem Corn. de fals. & ubique DD.*

12. Secundo; vt lex posterior non crudè obiciatur, sed secundum totum tenorē: *d. l. 24. d. c. porro.* adeoq; & hæc exceptio secundum omnes modificationes; & regula prioresque constitutiones iuxta posteriores priuilegiarias accipiantur, & allegentur oportet.

13. Quod eò magis hinc dicendum est, quod in eo ipso c. 26. iubeantur inquiri aliqui, inquit, *denoti fratres de regulis Benedicti vel Bernardi, qui huic regule inscribant* (addant) *quomodo excessus emendandi sunt, & qualiter visitabit Episcopus, & omnia alia necessaria, que in his verbis non narrantur, ad huius regule roborationem assumantur de regulis supradictis.* Inquisitionem huiusmodi, fratrum inscriptiones, seu additiones factas esse dubitandum non est; & ex illis natas constitutiones, & bullas Ordini concessas; (vt singulatim ad id assumptus dicitur Petrus de Aluastro Cisterciensis) & has, vnde cumque sint natæ, earumque interpretationes, concessiones, restrictiones, modificationes, seu declarationes Apostolicas esse seruandas: & d. c. 26. regulæ non aliter, quam sub illarum præscripto.

Adeoq; heteroclitica quidem admodum est hæc exemptio; nec scio an in alio ordine similem reperias. non minus quam heteroclitica iurisdicção à d. c. 26. referata, & modificata. sed sicuti generatim multi sunt casus cessantis cuiuscumque exemptionis, vel per veteres canones, vel per Concilium Trident. Gregorij XV. *concl. incip. inscribibili,* vel alias extrauagantes; vt illos indicauimus in *lur. Pont. an. tit. de priuileg.* nec tamen illi impediunt, quo minus alij ordines dicantur exempti: sic neque nominationem hanc per d. c. 26. impediri dicendum est, dum ita nominant Pontifices, exemptionemque re ipsa concedunt, d. cap. 26. restringunt, & modificant, vt supra retulimus. vt denominatio sumatur à maiori parte, seu regula; non à minori, aut exceptione manet tamen, vt diximus, præter ceteras heteroclitica valde hæc exemptio, tam quoad d. c. 26. quam etiam c. 14. Regula: quo electus Confessor generalis à diocetano accipit ligandi & soluendi potestatem, & corrigendi quam vt iure det, quasi præsupponitur ipse habere. *c. nemo. de reg. iur. in 6.* Sed eodem confirmatur: & confirmatio non nisi à superiore solet fieri. *c. nihil. c. cum monasterium. c. cum dilectus X. de elect. c. 2. X. de trans. Episc. c. fin. d. 64. & ibi DD.*

§. II.

Q Vis igitur erit d. c. 26. (quod supra retulimus) & horum verborum *pater, visitator, & iudex* sensus?

Improprium esse sensum merito dixeris, si conferas cum illis d. c. 26. verbis, quibus Princeps patriæ illorum dicitur *responsalis;* & quod Papa *tutor charitativus.* Responsalis in decretalibus sæpè legitur pro procuratore, syndico, agente: tutor charitativus in iure non ita notus est: metaphoricus ergo horum verba.

10. Vt illud examinandum?

11. Secundum variationem temporum, & constitutionum.

verborum sensus est. illa ergo etiam verba, quæ Episcopo tribuuntur, citra iuridicas acceptiones intelligi possunt, ut non malè illa substantiua appellatiuè miscenda quidam censent. quæ tropica locutione dictum fit *pateris litamus, & auro*; pro pateris aureis: sic Iudex paternus hic accipiendus fit, sicut *c. 8. sess. 21. Trident.* Episcopus paternis admonitionibus agere iubetur cum monasteriis commendatis: & visitatio paterna committitur in *c. visitandi. 18. q. 2. ut sic*, inquit, *charitatis officium impleat Episcopus, ne grauamen ali quod monasterium incurrat.* Pater naturalis intelligitur is, quem nuptiæ demonstrant. *l. quia. D. de in ius vocando.* sed accipimus hic spirituales nuptias, & spirituales patres, nec hos oppugnat exemptio; nec illos emancipatio: quamuis per hanc patris potestas soluat. Visitatores etiam non necessariò comitem habent iurisdictionem, vel executionem: ut pater in iis, qui deputari iubentur in *c. in singulis. & seq. X. de Stat. monach.* quod innouat *Trid. s. 25. de Reg. c. 8.* vbi quæ corrigenda inuenierint denuntiare iubetur Episcopis respectiue, & Abbatibus, seu superioribus, ut in huius ordinis priuilegio Episcopi *ex d. c. 26.* visitantes ipsi Abbatissa, seu confessori, & conuentibus respectiue reformanda denuntiare iubentur; ut illi exequantur, ipsi exequi prohibentur. de his non iterum ablimile Conc. *Trid. s. 21. c. 8. s. 25. de reg. c. 20. & 14.* teneantur qui monasteriis præfunt visitatores, inquit *d. c. 20. recipere, & illorum ordinationes exequi.* cuiusmodi executionis denegatio oeconomicam magis facultatem, quam veram iurisdictionem inferre videtur. *c. pastoralis. 28. X. de off. deleg.* ut facultas visitandi non ex iurisdictione, sed Regulæ concessione nasci videatur. eoque nec committi alteri posse, ut in iis quæ iure ordinario competunt, delegatio permiffa est; loci autem

Episcopus hic non nisi personaliter visitare potest. At dices illud foriam remissionem fore, colludentibus hinc inter se regularibus, nec quidquam exequentibus: at ego idem obiectabo incommo- dum d. c. in singulis, & Concilio *Trid.* illud innouanti: & contentus ero responsione Concilij oecumenici, cui præfedit Innocentius *III. auctor. d. c. in singulis. in verbis, quod si non fecerit; ipsi visitatores hoc referant ad Apostolica Sedis examina.*

Sed & vocabulum, Iudex, sæpè impropiè sumitur. *ut in l. ante penult. & tot. iit. D. de arbit. vbi & iudicare arbiter, & sententiam dicere sæpè refertur.* qui pater est, Iudex non est. *l. si filius. l. congruentius. C. de patr. potest. l. qui iuris. D. de iurisd. om. iud.* at hic idem pater & iudex.

Si enim iuridicè hæc vocabula accipi velis, cõsequenter ex verbis adiunctis etiam propriè tunc accipiendis interpretationem capient. inquit ergo *d. c. 26 in omnibus casibus, & causis fratres & sorores tangentibus:* casus est, determinata facti assertio, seu hypothesis: *Spigel. in Lex. in V. casus.* causa autem à casu, est negocium; quod dum proponitur, causa est; dum discutitur, iudicium; dum finitur, iustitia. *c. forus X. de verb. signif.* erit ergo sensus iuridicus; ut in quacumque facti specie fratres aut sorores forensè iudicium habent, Episcopus fit Iudex: id quod iterum iure verum non erit; sed demum, si vel inter se litigent, vel ipsi ad iudicium vocentur. non enim ut quoscumque coram Episcopo in ius trahere possint; sed sequi debeant forum reorum: nisi iterum pro manifestis iniuriis Episcopus Iudex conseruator dari intelligatur, ut olim solent omnia ferè collegia & monasteria aliquem habere, sed conseruator propriè Iudex non est; sed eius officium cessat, vbi iniuria negatur esse manifesta.

c. r. de off. deleg. in 6. Iudicis autem proprium est cognoscere de iure & iustitia partium controuersa.

5. Quod si dicas, quia coniunctiue ponuntur casus & causæ; in omni facti specie seu casu diocesanum hic iudicem esse; & sic non tantum in causa iudiciali, sed etiam voluntaria iurisdictione, adeoque etiam pœnitentia; Respondebo istiusmodi acceptionem nunc impediri à priuilegiorum repugnantia. impossibile enim est exemptum quem esse, & omni tamen casu subesse Ordinario, & sic omnia illa, & tam operosa exemptionum priuilegia, Ordini & monasteriis ad Regum & Principum postulationes concessa, nihil nisi fallacia verba continerent: quod à ratione, more, & intentione Romani Pontificis esset quam maximè alienum. *Non arbitror*, inquit l. Labeo. §. *idem Tubero. D. de supell. leg. quemquam dicere quod non sentit.* minus Summum Pontificem à Regibus & Principibus rogatum bullatis diplomatis scribere quod non sentit, argumentum autem ab absurdo, ut in actionibus humanis, ita in iure validissimum est. *Euerard. in loc. leg. ab absurdo.*

6. Quidam ergo iudicem ibi conseruatoem volunt intelligere, utique extraordinarium, & quasi defensorem: uti patrem ac œconomicum; cum eiusmodi paterna & œconomica potestas nihil commune habeat cum gladio Magistratus, aut pedo Episcopi. Sed quia Regula loquitur de omnibus causis fratres & sorores tangentibus; adeoque videri possit & de causis illorum passiuè intelligi; ut coram Episcopo conueniri possint; & ipse in illos statuere; per melioret, ut etiam propriè iudex dicatur, ad finem quem d. c. 26. describit: atque etiam competens, seu Ordinarius: quasi ab origine Regula S. Saluatoris suos sectatores exemptos non fecerit: nec primi Pontifices illam confirmantes,

exemptionem adiecerint: sed deum qui subsecuti fuerunt, horum ergo nunc priuilegium inspicendum seruandumque est. *c. porro. x. de priuileg.* adeoque restrictiones & modificationes per illud expressæ, neque porro nominalibus nunc argumentis, etymologicisque coniecturis locus est, ubi verba priuilegiorum clara sunt, & liquida.

§. III.

Queritur igitur, an Ordinarius regularibus his leges ferre, seu statuta prescribere possit?

EVM quidem qui iurisdictionem habet, posse regulariter placuit. *leum qui. D. de iuris. iud. l. i. eod. l. necessarium. & ibi glossa. l. i. eod. l. necessarium. & ibi glossa. l. i. eod. l. necessarium.* sed hic iurisdictione Ordinarij valde, ut diximus, heteroclitica est, tributa per d. c. 26. Regula, ab exemptione referentia, sed restricta per posteriora priuilegia ad correctiones, & pœnitentias: ut supra est relatum, & sine executione visitanti competente, at regularibus ipsis seruata, potestas autem condende legis absolutam videtur requirere iurisdictionem, & potestatem: ut proconsulis, prætoris, & prouinciarum regentium. vtilia exempla proponit d. l. *eum qui. & strictum eeg. Malder. de legib. q. 90. ar. 3. d. 1.*

Sed & illud caput Regulae commendationes & visitationes Ordinarijs non pro libitu facere permittit; sed secundum fratrum ordinis S. Bernardi aut Benedicti additiones, & prescripta: secundum quæ visitabit, officiumque exercebit Episcopus, aliæque, quæ de regulis Bernardi aut Benedicti affumentur: aut à Pontificibus interpretatione aut constitutione decernentur, quæ adeoque, ut appendices Regulae, erunt obseruanda:

uanda: & secundum illa emendationes decernenda ab Episcopis visitantibus, & ab Abbatibus, confessoribus, vel conventibus respectu exequenda.

Quæ agendi ratio admodum aliquid ad c. in singulis & c. ea que X. de stat. monach. à Conc. Trid. de reg. c. 2. innouata. ubi ex Ordine S. Bernardi seu alio capitula generalia celebrare assueti, aliqui ad illa assumi; & visitatores designari iubentur; qui visitationes quidem obeant, correctiones faciendas decernant, sed exequendas per Abbatem loci, secundum regulam; & cum ea sollempni clausula, atque hic valde notanda, vt ex visitatoribus nullus, inquit d. c. in singulis, ex hoc sibi auctoritatem prælationis assumat.

Ad eum ergo modum d. c. 26. Regulæ peritiores ex aliis Ordinibus eligi voluit, qui præscriberent quomodo diocesani emendare; quomodo visitare deberent: & d. bulla emendationis & correctionis executionem, non diocesanis; sed superioribus, vel conventibus committit: & nullam illis iurisdictionem aut prælationis auctoritatem assumere, aut exercere permittit. quemadmodum in monasteriis ordinationem facere non permittit c. luminoso. 18. q. 2. vt & figura iurisdictionis, & apparatus magis est, quam vera iurisdictione illa; cui negatur executio. c. 28. X. de off. iud. del. in verb. eo quod iurisdictione illa nullus videretur momenti, si coercionem aliquam non haberet. Sed & illud notandum est quod Saluator Regulam distans si quid deesse videretur iussit vt sumeretur ex aliis ordinibus qui supplerent. Porro cum quid fieri per aliquem iubetur, alius prohiberi censetur. L. eum prætor D. De iudic. glos. ibid. in V. videtur. adeoque; quod per religiosos fieri iussit, Ordinariis prohibuit.

De modo autem eadem bulla statuit, vt supra retulimus; vt fiat visitatio 1. de triennio in triennium; non ante, cum annuam & frequentiore admittat c. non se-

mel. 18. q. 2. & ante omnia vocat visitationis officium ad Episcopum spectans. vtique iuxta d. c. in singulis. c. ea que. non iurisdictionem, aut auctoritatem prælationis. 2. permittit intrare cõuentum fratrum, non fororum; quod deinde per aliam mitigatum est; sed rursus per Conc. Trid. de reg. c. 25. reuocatum, nisi ad effectum fortè visitandæ clausuræ. 3. ante crates, & in conspectu fororum; vt videri, non audiri debeat, cum cæteris circumstantiis. quas si monitus non serauerit, præter poenam excommunicationis, officio visitatoris vt perpetuo sit priuatus, & ipsi regulares alium Antistitem eligant, qui visitationis officium faciat. ecce quàm heteroclitia auctoritas. 4. vt poenitentias aut poenas aliquas iniungere non possit; nisi solum, inquit, in monasteriis, & locis huiusmodi, quæ visitauerit. vt extra visitationem nulla sit auctoritas. l. cum prætor. D. de iud. & ibi not. rursus ad prototypon visitationum de quibus in d. c. in singulis & c. ea que. quibus nulla ob visitationis officium conceditur prælationis auctoritas. ibid. consequitur ergo per d. priuilegia non esse tributam diocesanis veram iurisdictionem; quæ liberam habet decernendi & exequendi potestatem: sed neque Diocesantum quomodo & quando lubet huiusmodi regularibus posse sua mittere mandata; statuta condere; leges ferre: sed intra cancellos priuilegiorum, restrictionesque quoad materiam, formam, tempus, locum, modumque manere debere. supra iurisdictionem sic commissam aut extra restrictiones ius dicenti parendum non esse. d. l. fin. & sanè qui considerat tam verba regulæ d. c. 26. quomodo excessus emendandi sunt, & qualiter visitabit Episcopus; quod in vim d. priuilegij modificatorij, nullam habeant iurisdictionem, nisi circa correctiones, & emendationes excessuum, & transgressiones regulares; in emendationibus, & poenitentias, & po-

nas exequendas committere teneantur Abbatissis, &c. satis animaduertit officium visitationis, & correctionis Episcopi non versari circa condendas leges; sed excessus vel defectus in particulari; seu in individuo corrigendos, & emendandos. correctionis enim poenae, & poenitentiae, quae habeant executionem, quae committenda ibi dicitur Abbatissis &c. iam decretae esse debent aduersus hanc vel illam personam: sic enim correctio visitantis in promptu fit in notoriis, & liquidis; & quasi ex facto, & in arena. *vt diximus in Iur. Pont. nou. anal. de accus. n. 9. poenae & poenitentiae impositae executio mox praesto est, censorio, & adilitio quodam iure: ita hic tamen; vt negetur ipsa visitanti, sed regularibus referretur; multo magis negetur legum latio. d. c. luminoso. 18. q. 2.*

§. IV.

De Confessoris confirmatione, & aliis ob Ordinario postulandis.

I.
Heteroclitia
exemptio
quoad Co-
fessarios,

Heteroclitia iterum est haec exemptio ex confirmatione Confessoris generalis, facultatis concessive ad soluendum & litigandum; & si qua sint alia. Sed haec aut per subsecutum priuilegium exemptionis sublata sunt: *d. §. per praemissa.* vbi ab exemptione tantum excipitur *d. c. 26. arg. l. cum prator. D. de Iud. c. nonne. X. de praesumpt.* aut pertinent ad illas Martini V. literas, quibus iterum ab exemptione haec fit exceptio; *exceptis illis, inquit, dumtaxat, in quibus eadem B. ipsius Ordinis fundatrix in suis regularibus instituit, & constitutionibus expressè subiecit, subiecimus, volumusque subesse; & ab omni iurisdictione superioritate, & potestate, & dominio cuiusque alterius quauis etiam auctoritate Apostolica, exemimus; & totaliter liberauimus: an non sufficiunt ad claram exemptionem, &*

totalem, illis exceptis, liberationem verba haec Apostolica; an sunt vani sine mente soni? *d. l. Liben.*

§. V.

De vsu, aut abusu contrario.

Quo autem plures sunt exceptiones, magis quidem heteroclitia est exemptio; sed magis firmatur in non exceptis regula. *Auth. de non alien. §. vt autem. quae saepe in aliquo vitata perdit officium. 1. D. de reg. iur. vnde omnis definitio & vniuersalitas in iure periculosa dicitur. l. omnis. D. eod. quamuis tamen eius causa dicatur potior, pro quo est regula. gloss. carobique. eo quod grauior incumbit probatio iis, qui per actus contrarios oppugnant exemptionis possessionem, quia in nullis plurium exceptionum comprehensos fuisse illos docere debent; sed directè per priuilegium non permittos: eosque auctoritate ordinaria, & nullos delegati exercitos. nam eo modo alioquin capiunt interpretationem, quo priuilegio aut iuri communi non derogetur, *c. cum dilectus. §. coram. X. de consuet. & quo sunt liciti. l. inuit. D. pro socio.* & quo feminae simplices non sint deceptae; dum excipiunt dioecesanum sub qualitate patris, qua eis regula illum debet, & argumentantur, vt illi, *1. Regum c. 7. homo sacerdos, de femine Aaron c. 7. non decipiet nos: sed scientes prudentesque passae sunt illum preferbere per eos actus, quos per priuilegium sciant non licere: quibus non designantur in specie aliquae & multo minus vlla vnquam leges, statuta, aut ordinationes per praedecessores dioecesanum: imperatae, proferuntur, quas quidem nec amicabiliter ad mortuum & normam c. cum persone de priuileg. proponere fuit visum, nec iudicialiter coram delegatis de his hiscere; sed nunc demum vulgantur quaedam testimonia: quae**

quæ tamen nihil in specie de non
permisiss per dicta priuilegia asse-
runt. vel sunt eorum, qui similem
causam cum suis expectare pos-
sunt. quibus aduerfatur c. causam.

1. 8. X. de iud. vbi glossa id exemplifi-
cat in materia exemptionis, qui
& interrogari deberent an iuxta
decretum d. c. porro foundationem
& priuilegia impexissent; & iuxta
c. 1. f. 25. de regul. Conc. Trid. om-
nem curam & diligentiam adhi-
buissent, vt ab illis, vt inquit, non
recederetur? quod primùm manda-
tum est in lege de regularibus vi-
sitandis, aut quomodocumque re-
gendis. Quæ omnia, aliaque de
quibus in d. c. cum persona verb. posses-
sione non violenta, non clandestina, &
c. si sacerdotes. 16. q. 3. vt si qua aliqui
contra patrum regulas definiuerint
non à die definitionis, sed mortis
illorum demum incipere præscrip-
tionem, pluraque alia quæ de illa
tradit Gratian. tot. q. 3. quæque alia

retigimus in Consult. can. de priuileg. conf.
3. in disquisitionem venire oportet,
si quando coram Iudice hæc
proponentur. quamuis enim Iu-
dex quilibet cognoscit an sua sit
iurisdictio: l. si quis. D. de iudic. ta-
men cum iam per appellationem
ob defectum iurisditionis in par-
tem deuocatur, non amplius sibi
ius dicere, neque in exemptos
potest: tot. iii. C. Ne quis in sua caus.
sed seruanda est forma d. c. cum per-
sona: vel cum dubium aliquod oc-
currit, ad solam Sedem Apostoli-
cam interpretatio pertinet. c. cum
venissent. X. de iudic. l. si imperialis. C.
de leg. eaq; disertè illi in priuilegiis
huius ordinis referuatur. sed &
cum non friuolè appellatur ab eo,
qui negatur esse Iudex, non potest
is in causa progredi, ac minimè
ad censuras. c. cum olim. de off. deleg. c.
cum dilectus. X. de relig. dom. multò
minus Ordinarius potuit præfari
monasterium ei tamquam Ordi-
nario esse subiectum, & pro summa
causa interdicti assumere, quod re-

regulares declararint se nec posse,
nec velle statuta illius obseruare;
imò & ordinariam ipsius iurisdic-
tionem, & superioritatem nega-
rint. vbi tãquam læsæ maiestatis cri-
men, ac summum malorum recita-
tur id, quod crimine vacat. al-
legare, inquam exemptionem,
saluâ reuerentiâ, & Apostolicum
priuilegium. quod ne quidem na-
gligere, saluo iuramento de con-
seruandis monasterij iuribus, ex-
empti possunt. Et porro si præ-
scriptum erat aduersus huiusmodi
priuilegium, & foundationem; re-
plicare id oportuit; non ordina-
riam iurisdictionis & superiorita-
tis negationem, quæ competere
non poterat obstante priuilegio,
in causam interdicti assumere:
præsertim tam crudis verbis. cum
in materia præscriptionis quoad
exemptionem aliam formam exi-
gat d. c. cum persona: neque mox
præscriptio ius ipsum, priuile-
giumue perimat, sed exceptio-
nem tantum tribuat.

§. VI.

De Regularium confessio-
ne, promissione, re-
nunciacione con-
traria.

Qvod porro obiicitur regula-
rium confessio subiectionis,
& obedientiæ promissio; parum
momenti adfert. quippe nec ex-
pressa abbatissæ obedientiæ repro-
missio valet, si modo de exemptio-
ne constare possit. c. cum dilectus. X.
de relig. dom. cum etiam huic fides
data non noceat. c. cum in tempore. X.
de arbit. quin nec iuramentum. c.
13. X. de maioritat. & obediens. nullas
enim confessio vires habet, quæ
veritati repugnat, aut legi. vt à
confessis pro condemnatis haben-

f.
Si de exem-
ptione con-
stat, nihil
hæc proffi-
ciunt.

C 2 dis

dis verficulus antiquus ita excipit; nisi lex, fauor, aut natura repugnet. adeoque nec contrariari potest priuilegio c. 2. in verb. recognoscendo vel profitendo. de reb. Eccl. non alien. in 6. neque confessio mutat statum: l. liberos. C. de confess. neq; professione ferui constituuntur: l. parentes. ibi. neque factum huiusmodi defensionem libertatis excludit. l. interrogatam. ibid. debetque semper confessio sociam habere veritatem. c. fin. X. de confess. quæ si per diplomata liqueat, nihil confessio obest. sed neque iuri publico ordinis potest priuatus renunciare. c. si diligenti. X. de for. comp. sed & in carcere, aut tormentorum metu l. qui in carcerem. D. Quod metu. l. 1. §. quæstione. D. de question. Mysing. 5. obs. 23. facta nullius sunt momenti. grauissimi autem tormenti, & mortis vicem habent censuræ. c. cum nemo Episcop. 11. q. 3. Sanches de matr. l. 4. d. 5. n. 17. Quare & Clmētina multorum de penis actis in carcere, & nominatim resignationibus disertè resistit. & alias spoliatus, metu præsumitur renunciare. c. super hoc de renunc. & non cognoscitur super spontanea voluntate nisi post restitutionem. c. 2. X. de rest. spol. & post confessionem sic extortam omnia sunt redintegranda. causam matr. X. de of. del. d. c. super. Neque verò carcerationis etiam iustitia omnia carceratorum acta iustificat. DD. in l. 3. D. Quod metu. d. l. qui in carcerem ibid. Tuscus V. carceratus concl. 89. & hinc fuisse iustam quod aiunt. petitio principij est. Sanè Tridentinum ad carcerem atrociam ferè delicta exigat. s. 25. c. 6. §. in crimin. hic autem summa reatum est, pro exemptione dixisse. eoque vbi carcerati superioritatem verbis confessi sunt; mox absoluti, dimissi, atque dealbati sunt. praxes eliciendarum huiusmodi per artes confessionum ac scripturarum pulchrè damnantur in c. si quandoque. 15. q. 6.

2.
An saltem
iurantes ipsi
obligentur?

Videri quidem possent ipsi iurantes saltem obligari; & renun-

tatio in eorum saltem præiudicium valere. gl. fin. c. cum tempore X. de arbit. sed expressè contrà dicitur in c. cum dilect. X. de relig. dom. in fin. vbi non tantum monachi; sed ipse Abbas suo promisso contrauenire potest contrarianti exemptioni. Interest enim Papæ ne subditi sui ab aliis iudicentur, quod interesse ita est correlatum, vt non possit commodè fieri exempti, & superioris separati. vt latius in decisione Rote 26. Augusti 1641. sub Panziolo in hac causa d. a. d. Vltipponensi quam refert Tamburini. de iur. Abbas. l. 3. & idem docet de iure abbatiss. d. 17. quæst. 4. sed indubitanter est Papæ superioritas, & subiectio exemptorum, itaque hi illius iuri præiudicare non possunt vt neque clericus in Iudicem laicum cogentur sentire: c. si diligenti. X. de for. comp. nec Ecclesiasticum, nisi de proprii Episcopi assensu. c. significati eod. alia item citat Tamburini.

§. VII.

De Nouitiarum receptione.

Obicitur 2. virginum nouitiarum admissionem ad auctoritate ordinaria pendere; sed iterum, si hæc per bullam priuilegiariam excepta sunt, in aliis firmant exemptionis regulam. & licet oportet iura iuribus concedere; sic & has priuilegiarias constitutiones. c. cum expediat. de elect. d. 6. vt hæc pro exceptione; pro regula autem exemptionem recipere, & ferè talis forma regulæ & exceptionis, seu generis & speciei ex c. quia propter. & c. cum dilect. eod. inter se pugnare videbatur; & etiam Hostiensis, vt gloss. in d. c. cum expediat contrarietatem esse censebat: Respondit tamen Bonifacius VIII. rescripta illa inuicem esse sic concordanda. Sed

Sed neque receptio virginum ad arbitrium pertinet Episcopi; sed superiorum ordinis, & conuentus. Episcopus autem illo præuio, *iuxta verba c. 12. regule* consentit tantum in recipiendam. *iuxta Concilium Nicenum c. 14.* & in omnibus Concilium Trident. illarum examen exigat. *f. 25. de regule. c. 17.* sed quoad exemptas non de vniuersis ad ordinem spectantibus, sed libertate ingressuræ, vestiendæ, seu professuræ. formulæ autem & professorum & inauguratarum relatæ, si veteres sunt, accipiendæ sunt secundum regulam per bullas declaratam, modificatam, restrictam: si nouitiæ, euertuntur à d. c. cum dilectus d. c. cum tempore d. c. 13. X. de maiorat. nouitias esse conuincit mentio matris Ecclesiæ sancti B. quippe mater illa centum annis nata esset post filiam. præterquam quod formulam veterem adeo uertit mutari Greg. IX. vt si præter formam canonicam (atque adeo contra exemptionem) exactum fuerit obedientiæ iuramentum, nec obligare illud, nec vllas vires habere rescripserit. *d. c. 13. X. de maior. & obed.* vt exclamare tanquam in periuros non tam altum oporteat; ne simul iudicium Pontificis Romani in d. c. 13. in damnationem vocetur.

Sed & longè differunt consensus & auctoritas. neutrum exigunt bullæ Ordinis. *Licet*, inquit, *abbatisis, aut vicem gerentibus earumq. Confessoribus generalibus monasteriorum & locorum presatorum clericos & laicos & absolutos, & alias personas viri- usque sexus, etiam virgines & mulieres à seculo fugientes, ad conuersionem in monasterijs & locis ipsis recipere, & ad professionem admittere: post annum tamen probationis, pro ipsorum beneplacito uoluntatis, ipsorum, inquit bulla, non dicecesanorum, qui ea propter quod per Pontificem licet, non possunt impedire: neque priuilegio à superiori concessio derogare, c. dilect. de temp. ordin. clemen. 2. de*

elect. per huiusmodi ergo facultatem cessat d. decretum Concilij Niceni. *cap. 14.* vt ad monachatum nemo recipiatur, nisi de licentia Episcopi: vt cellas nouas aut congregatiunculas monachorum absque notitia Episcopi nemo instituat: *c. cellulas. 18. q. 2.* (præterquam quod hæc congregatio, & monasterium duplex potest institutum sit à Paulo II.) denique Concil. *Paris. 6. c. 48.* quo docetur contra religionem christianam esse, & à diuina abhorreere autoritate, quod Abbatissæ quædam inconsultis Pontificibus virgines viduasque velarent: hæc enim Abbatissis & confessoribus, & patribus monasteriorum hinc à S. Pontifice conceduntur: vt ritu congruo fiant, in quo peccasse Abbatissæ Parisienses videntur, suo Marte, atque per se velando: quod ceremonia exigit fieri manu sacerdotis: si non & Episcopi; si de velo consecrationis accipiatur. nam & hæc regula *c. 9.* tam fratres eremitas, quam sorores consecrandas, ab Episcopo iubet consecrari. quidam enim consecrantur & clauduntur; quidam nec clausi sunt, nec consecrati; sed religiosi, & professi tantum. quæ consecratio aliquando simul cum professione contingit; aliàs professio & receptio per Confessorem generalem fieri solet.

de quibus bulla Pij 11. *6. Kal. Oct. Professio- 1461. anno, inquit, probationis integrè elapso, tibi Priori monasterij, fratres & sorores nouitios probatos atque profiteri sponte cupientes ad professionem Ordinis admittendi auctoritate Apostolica tenore presentium licentiam concedimus, ac etiam facultatem. & quamuis vni loco illud rescriptum dirigatur; Martinus tamen V. omnia quorumcumque priuilegia locorum concessa & concedenda communia facit. & singularim bulla Pauli 11. eandem communionem tribuit monasterio T. Sed & iterum d. bullæ, *licet*, inquit, *Confessoribus generalibus & patribus supradic-**

4.
De velatione virginū.

5.
Professio-
ne.

Etis, & eorum cuilibet, personas utriusque sexus volentes religionem ipsam suscipere, qua ordinem alium intrare voluissent, a tali voto absolueri, ac etiam liberare auctoritate prefata; illasque ad professionem tali voto non obstante recipere: dummodo in tali religione, de qua voluissent professionem non emisissent; seu intrare religionem Carthusiensem non voluissent. hæc ergo sine dicecesanis possunt hi regulares. sed nec ipsi quidem dicecesanis concessa sunt: multo minus, ut vsu suorum privilegiorum privare illos possint, aut Apostolica concessioni aliquatenus derogare, aut per censuras impedire.

De consensu conditionali in receptionem.

Sed & consensit Ordinarius in quandam, etiam sub conditione, si remanerent patres: quam non admittit Regula iuris; actus legitimi conditionem non recipiunt, neque diem. c. actus. de reg. iur. in 6. & in electionibus & similibus actibus pro non adiectis habentur conditionalia suffragia. voce, inquit c. 2. de elect. in 6. eorum, qui non pure consenserunt, ea vice, in alios recedente. ut admissio Abbatissæ, & aliorum pure consentientium, traxerit vocem dicecesani conditionalem, & pro legitime, & pure professio sit talis habendus. in quo vel vno, istius virilis monasterij ius omne subsistere, & conservari potuit: ut vllatenus dimitti nequiverit. l. si ut. D. Quod cuiusque universitat. omitto dicis causa dicecesani consensum postulari, vbi privilegia liberam tribuunt recipiendi novitios facultatem.

S. VIII.

De modo probandæ exemptionis.

Non verbis narratiuis.

Aunt denique exemptionem non probari verbis narratiuis: c. si papa. de privileg. in 6. ut nec illius nominatione aliquod honoris, dignitatisve privilegium: c. si summus.

de sent. excommuni. in clement. delegatumque ideo huiusmodi narratiua non magis moveri debuisse, quam delegantem: c. super. X. de rescript. at tamen d. c. si papa in suo. tollere se negat alios probandi modos: de clem. liter. de probat. ait, quando papa narratiuam facit rei a se gestæ, per qua, inquit, gratia vel intentio narrata fundatur; censetur super sic narratiuam fidem plenariam adhibendam. fundatur autem hic rescriptum, præter appellationem, super exemptione ne ut illius causa, quam a se prædecessoribus concessam narrat, & quamvis plenam fidem non licentiant sic narrata; non negat tamen vllam facere: nec d. c. si summus aliud ait, quam per huiusmodi nominationem nihil noui iuris tribui: præsumptionem fieri non negat. ideoque & Delegatus responderi iusserat ad huiusmodi exemptionis allegationes, & diplomata, & deinde per sententiam defignatam excepta, seu quæ non obstant de legata appellatione, vel exemptione, licuisset exequi: & tamen tunc d. Intimatus. ut contumacia ipsius debuisset pro confessione recipi. l. 11. §. qui tacuit. D. de iur. iur. c. 2. de confess. in 6. c. 1. §. 1. c. 1. §. 9. §. 6. c. suam. c. vlt. X. de cohabit. c. vlt. c. nullus. c. nonne. X. de præsumpt. c. 1. eodem. §. 2. §. 3. c. sanè. 2. §. 2. c. ex quo confessione, fictione iuris poterat exemptio tanquam simpliciter agnita haberi; & contumax tanquam simpliciter confessus condemnari quia in confessum nullæ dicuntur aliæ iudicis partes, quam vt condemnent. c. præsertim. X. de tran. c. si summus. de confess. in 6. imò confessus in iure pro iudicato habetur. l. 1. c. de confess. vt & ob hanc contumaciam beneficium appellationis denegetur. l. 1. c. quorum appell. non recip. l. 23. §. fin. de appell. Sanctus Clementis VIII. an. 1600. ar. viii. & quæ in contrarium dicuntur ad contumacias in principiis iudiciorum committas, pertinent.

Denique oblata fuit inspectio diplo.

diplomatum ex professo exemptionem concedentium; iuxta d. c. cum persona de priuil. in s. d. c. porro d. X. cod. vt superfluum sit circa ambigua vagari.

S. IX.

An ex approbatione Confessariorum resultet subiectio?

Resumendo etiam, quae de confessariis approbatione, confirmatione, & facultate audiendi confessiones obiciuntur; quaeritur an ratione officij subiciantur? iuxta c. cum capella. X. de priuil. c. 11. s. 24. Conc. Trid. at vero d. c. cum capella loquitur de cura parochiali, vel alia causa, quae iurisdictionem Episcopi respiciat: vt non est cura regularium exemptorum. sicuti videmus in omnibus Mendicantibus vtriusque sexus Ordinibus obseruari: & Conc. Trid. d. c. 11. loquitur de secularibus non regularibus; vt patet in verb. nec non alios cuiuscumque monasterio oblatos & c. & vers. exceptis tamen iis qui praedictis locis, aut militibus actu seruiunt; & intra eorum septa, ac domos resident; subque eorum obedientia viuunt; siue iis qui legitime, & secundum regulam earundem militiarum professionem fecerunt. regulares ergo curam monasterio annexam exercentes, quoad secularium personarum curam, & administrationem sacramentorum dumtaxat subiicit d. c. 11. visitationi, & correctioni Episcopi.

Neque obstat quod d. Regula praescribat; vt confessor generalis ab Abbatis & regularibus electus accipiat a Diceselano potestatem absoluendi (nam alios ipse sub se constituit) quoniam is ritus antiquus est Ecclesiae, etiam in exemptis. vt patet in clem. dudum, de sepult. s. statumus etiam in verb. vt de Episcoporum licentia, gratia & beneplacito.

to, confessiones confiteri sibi uolentiam audiant, penitentias imponant sa ueres, & beneficium absolutionis impendant. & pergat inferius; vt non simpliciter, sed si Episcopi huiusmodi, inquit, exhibere licentiam recusarint; nos ex nunc ipsis, vt confessiones sibi confiteri uolentium liberè liciteq; audire ualeant, & eisdem penitentias imponere saluatae, atque eisdem beneficium absolutionis impertiri; gratissè concedimus, de plenitudine Apostolica potestatis. neque tamen ex huiusmodi concessione Ordinariorum, Mendicantes, quoad illius exercitium, Ordinariis ulterius subiciuntur. nisi quod ex nupera Gregorij XV. const. incip. inscrutab. confessores monialium qualitercumque exempti ab Episcopo approbati debeant; & amplius subiacent. sed & in priuilegiis ordinis S. Saluatoris facultas audiendarum confessionum Mendicantibus concessa, ei communicatur.

S. X.

De priuilegiis huiusmodi quid Concilium Trid. decreuerit, aut posteriores Constitutiones?

Concilium quidem Tridentinum multis in casibus per uiam delegationis apostolicae exemptiones regularibus concessas uiribus uacauit; nullibi tamen generatim abrogauit, adeoque firmavit regulam in casibus non exceptis, & ita habet omnium Mendicantium, aliorumque exemptorum praxis uniuersalis. An autem abrogata saltem sint omnia regularium priuilegia Concilij Tridentini decretis contraria, iuxta c. 22. s. 25 de Regul. Trid. an illa tantum uel bi additur, non obstantibus quibuscumque priuilegiis? Vide Rodrig. som. 1. q. 8. art. 6. Mirand. tom. 2. q. 42. art. 3. nuncupatim hic quaeri possit, an

Multis casibus regularium exemptio restituta, non ex integro sublata. Priuilegia regul. Concilio Trid. contraria an sublata?

3.
An in hoc
Ordine sine
restrictione
privilegia-
ria iam visi-
tatio sit li-
bera ex
Conc. Trid.

4.
Regularibus
subiectis
monialibus
non com-
missis Epi-
scopo ut
alia imme-
diatè Sedi
Apost. sub-
iecta.

5.
An exem-
ptio cesset
ob omiffas
congrega-
tiones, quas
Canones &
Conc. Trid.
exigit.

6.
Exemptas
quoad clau-
suram sub-
iectas.

7.
Quatenus
nunc mo-
niales sub-
iectas.

abrogata sit ea restrictio, qua dice-
celanis non nisi singulis trienniis
permittitur? cum Trid. f. 21. c. 8.
singulis annis demandet: an d. c.
22. tantum agat de decretis in ses-
sione eadem 25. de regular. habita e-
ditis, ex eo magis controuerti po-
test. statuit autem Concilium Trid.
speciatim f. 25. de regul. c. 9. ut mona-
stera sanctorum sancte Sedi
immediatè subiecta, ab Episcopis
tanquam illius delegatis guber-
nentur: quæ verò ab aliis regularibus,
inquit, reguntur (vt hic) sub eorum
curâ, & custodia relinquuntur. con-
sonat illud Innocentij III. in c. 5. X.
de relig. dom. quàm diu monasteria per
regulares manere poterint ordinata;
non sunt ad saculares clericos transfe-
renda: sed si regulares defecerint. & c. c.
decima. 18. q. 2. Trid. f. 14. c. 10.

Insuper f. 25. de regul. c. 8. iubetur
Innocentij III. constitutio, qua in-
cipit in singulis, & habetur c. 7. X. de
stat. monach. obseruari, & iuxta illam
monasteria in congregationes regi-
digi: ad visitationes in d. c. in singulis
& seq. præscriptas faciendas, &
statuta: & certas regulares perso-
nas deputari, qua, inquit, de modo
& ordine de prædictis congregationibus
erigendis, & statutis in eis exequendis
deliberent & statuant. per causam
tamen visitationum in d. c. in singulis
nullam nanciscuntur iurisdic-
tionem visitatores, nullus, inquit, ex hoc,
sibi auctoritatem prelationis assumat.
quod innouat Trid. d. c. 8. Ad hæc
clausuram monialium Concilium
Trid. strictissimè etiam appellatio-
ne postposita curandam præcipit
Episcopis, etiam quoad quomodolibet
exemptas: sed tum vt dele-
gatis. Trid. ibid. c. 5.

Denique Gregorius XV. con-
stit. incipit inscrutabili etiam in exem-
ptas Episcopis tribuit authorita-
tem, circa administrantes curam
animarum, aut sacramenta, ap-
probationem confessorum, inter-
uentionem in electionibus præfe-
ctarum, rationes audiendas adm-
-

nistrantium bona temporalia, &
prædicationes: circa in omnibus
istis delinquentes, & præsertim
circa clausuram; etiam extra visi-
tationem, inquit Gregorius, per ces-
suras Ecclesiasticas, aliasq. parat, vi-
cuisdem sedis delegati procedere, em-
nemq. iurisdictionem exercere licet,
& licitè valeant.

Igitur Episcopi in clausura ser-
uanda in vim d. c. 5. Conc. Trid. & pu-
niendis circa illam delinquenti-
bus, in vim d. Gregoriana, non ob-
stante exemptione, aut appellatio-
ne cognoscunt, & exequuntur: de
aliis etiam in Gregoriana hac ex-
pressis cognoscunt, & iurisdic-
tionem exercent; adeoque exequun-
tur: nam illa concessa, id accedit,
significauit. X. de off. & potest. iudic.
deleg. c. præterea. eod. quamuis in
c. 20. Regule S. Saluatoris cognosce-
re; non exequi possint: iuxta prin-
cipium bullas, de quibus sup. privilegia
incipi, & tenorem seruari iuxta
c. porro. X. de privileg. & grauari reat
regulares aduersus privilegia ca-
minùs iniqua. X. de excess. prelat. de
singulatum illud damnat, quod
de locis, inquit, in quibus dantur fe-
mulantur, satagunt amoveri, nisi eis
obediant.

Sed obijci hic potest ex d. c. 5. f. 25.
de regul. Concil. Trid. quod mona-
stium, de quo quaritur, non sub-
iicit alicui Capitulo generali: ideo
que dicendum videatur subieci
immediatè Sedi Apostolica, & re-
digendum sub gubernatione Epi-
scopi per d. c. 9. in princ. eo quod
quod nullam habeat congregatio-
nem aut visitatores ordinarios
quorum defectu etiam Trid. f. 25.
c. 8. de regul. Episcopis tanquam
Sedis Apostolicæ delegatis huius-
modi monasteria vult subijci: sed
respondendum anno quidem 1574.
Colonie fuisse indictum capitulum
generale; sed iniquitatem
temporum vsu illius interruptum
quidem, ius tamen non mutasse
c. prima atq. 16. q. 6. ac d. c. 8. decre-
tum illud tum demum obtinere,
vt

vt ibi dicitur, cum Metropolitanus instituerit, vt in congregationes redigantur, & regulares neglexerint, de ea autem instantia nihil hic adfertur. d. autem c. 9. in fin. excipit monasteria à regularibus, etiam aliis, quam à Capitulis deputatis, regi solita: & monasterium hoc à regularibus regi est solitum: neque immediatè subest sanctæ Sedi, vt exigit prior pars d. c. 9. sed Cōfessario generali: qui in spiritualibus est caput; cui etiam subest Abbatisa. & quid ni tales designent illa d. c. 9. verba *velutis*?

Quod si vigeas, hoc verbum *reguntur* in d. c. 9. non accipiendum tantum de immediato regimine patris, & Confessoris; sed alicuius superioris: ob connexionem c. 8. & 9. d. s. 25. de reg. cum & illa quæ immediatè subfunt Sedi Apostolicæ, regantur tamen etiam à patre aliquo, seu Confessore, & tamen in his Cōcilium deferat Episcopo gubernationem: Respondendum est confessorios non vbi que regimen habere: quod externam sacram politiam maximè respicit: sed tantum ligandi, & absoluendi internam facultatem. at Confessores generales in hoc ordine esse prælatos, veros superiores, & qui etiam externum spirituale regimen habeant, quod d. c. 9. sufficit. *vide que diximus, de Regul. de duplic. mon. s. ult. & penult.* præsertim si addas remedium, quod in commendatis tribuit Trid. s. 21. c. 3. denique si Confessor habeat vtrumque regimen, tum Confessarij ad sacramentum pœnitentiæ qualificati, tum superioris ad regimen externum; vtroque munere rectè fungetur. sicut Interp. Concilij responderunt quando dicitur s. 25. de reg. 119. vt qui profissionem suam irritâ dicere vult, deducat causam coram Episcopo, & superiori, si idem sit Episcopus & superior; eum vtramque personam posse sustinere. *curati à Barbos. in Collect. DD. ad Conc. Trid. ad d. c. 19.*

præterquam quod & hic Ordo olim congregationes habuerit, quas, vt diximus iniquitas temporum interrupit, præsertim monasterio Capite Ordinis, & pluribus aliis sub iugum hæreticorum lapsis, cui rei quantum tempora patiuntur per Metropolitanum iuxta d. c. 8. s. 25. de regul. Conc. Trid. prouideri, per monitiones ibidem demandatas, optandum esset.

De Officio Archipresbyteri.

RESPONSVM I.

Quis clerico aduenæ agro sacra ministret?

Quæritur quis Clerico peregrino, seu aliunde aduenienti agro, ac mortuo sacramenta pœnitentiæ, ac viatici administrare; exequias, ac iusta facere debeat; decanus Capituli, an Christianitatis, seu Archipresbyter districtus?

Pœnitentiæ ac paschalis communionis sacramenta à proprio sacerdote, seu parochio, vel altero de ipsius licentiâ accipienda sunt, c. omnis X. de pœnit. cum alter, inquit, illum non possit absolvere, vel ligare: & sepulturæ in parochia. c. ex parte cum seqq. & tot. tit. X. de sepult. saluis priuilegijs mendicantium, & electione morientium. tot. tit. ibid. & in 6. & Clement. eod.

Porro Decanus chori iurisdictionem internam & externam, seu curam animarum tantum habet in eos, qui sunt de choro, seu collegio, & suppositos, seu ministros chori: Archipresbyter autem vniuersalem habet iurisdictionem in omnes, qui sunt de suo districtu: cathedralis quidem, ciuitatis; ruralis autem ruris, seu agri sibi assignati. vt sicut Episcopi parochia dicitur tota diocesis: c. b. n. 12. q. 2. c. Apostolicæ. X. de donat. c. bet.

fin.

3.
Et in eo E-
piscopi est
vicarius.

4.
Officium
exercens in
spirituali-
bus.

5.
Etia quoad
aduena.

fin. X. de paroc. sic Archipresbyteri suo modo & sub illo, totus districtus per Episcopum ei assignatus. vt hanc cōparationem instituit cap. finale X. de officio Archipres. in verbis: Et sicut ipse matrici Ecclesie praest, ita Archipresbyteri praesent plebibus. & vt recte dicimus parochiam rectoris, & parochiam vicarij eandem esse; sic & parochiam Episcopi eandem esse, quam vicarij ipsius, qua parte vicarius est. adeoque Episcopi parochiam, & districtum Archipresbytero cui libet assignatum, qua parte illius vicarius est, eandem esse: sicut & in foro externo Episcopi, & officialis illius idem dicitur auditorium. c. romana. de app. in 6.

Quamuis idem c. fin. loqui videatur de inspectione externa, non de foro poenitentiae: tamen etiam in hoc ministerium Archipresbyteri dicitur consistere in c. 2. X. de off. archipres. Prouidere cuncta, inquit, qua in sacerdotum ministerio perfici debent, infirmum oleo perungere, poenitentiam cunctis alijs sacerdotibus iniungere. & in c. 3. ibidem confessiones peccatorum qui a foris veniunt recipere.

Licet etiam hoc c. 3. arguatur procedere in Archipresbytero cathedrali; eadem est tamen ratio in rurali, quoad hunc casum, vt aliunde venientes infirmi & morientes ei subdantur, qui eo in rure seu districtu vniuersalem habet iurisdictionem. Siluest. in sum. V. Archipresbyter. q. 4. praesertim vbi Archipresbyteri cathedralis iurisdictione restricta est ad ciuitatem; reliquis suam in suo districtu eadem concessa. vt in Bulla erectionis Episcopatus Antuerpiensis, §. ac in eadem Ecclesia, §. caetera. quam refert Aub. Mirassin Cod. Donat. Belgic. c. 146. & licet dictu c. finale, quod loquitur tam de sacerdotibus quam laicis, & animarum curam, administrationemque sacramentorum tribuit, Azor. inst. mor. p. 2. l. 3. c. 15. q. 5. & iurisdictionem quadantenus ordinariam, ibid. q. 6. non vniuersaliter

hodie obtineat in foro poenitentiali quoad laicos; viget tamen quoad sacerdotes.

Vnde in synodo provinciali prima Mechliniensi in de decano Christianitatis dicuntur decani pastores esse parorum, & ex horum regulari obligari ad residentiam, & officium praestandum. & alibi sacerdotum sui districtus cura, sacramentorum administratio, & funerale officium expresse committitur.

Agitur quidem diserte de habitis, non peregrinis; sed vt fuit etiam fiunt externi per acceptum ibi domicilium, moram sententiam, aut aegritudinem ac necessitatem, ob defectum proprii, receptu parochi quoad laicos; c. de celeb. miss. sic etiam sacerdotes extrinseci per eadem causas subiciuntur Archipresbytero, qui Ecclesiarum in suo districtu sunt pastores, sicut parochi secularium. praesertim cum etiam ex mens interpretatione mandatum ad certos actus, extendatur ad acquiescentiam. L. fin. §. fin. D. man. l. 1. v. l. V. mandat. concl. 42. in ratione autem mandati officij Archipresbyteri; eadem est ratio in sacerdote incolae ab Archipresbytero administrando, quae est in aduena; qui ex aliqua causa forum spirituale loci, vbi versatur, sortitur.

Quinimò propter vniuersalem iurisdictionem Archipresbyterorum, quae quoad suos praesertim specialia parochorum, etiam in illa Ecclesia; inferendum est auctoritatem in clericis peregrinis vniuersali iurisdictioni accrescere, non singulari parochorum. c. 3. de off. Archipresbys. propterea in sacerdotes aliunde venientes et tribuitur iurisdictione poenitentialis sicut dum instituitur quis haeres simpliciter, & alius in re certa, pars vacans accrescit illi, non huiusmodi. quosies C. de hered. instit. eiusque iurisdictione specialis cui vniuersalior in loco competit, seu per modum

vnuerſi. *Tuſchus, V. iuriſdictione. conol. 547. & quos ibi cit. & expreſſus eſt textus in c. cum cōtingat. X. de for. comp. in ver. ad re. & pote ordinariū, cui per modum ſcilicet vnuerſi cōpetit iuriſdictione. vt ne quidē Decano aut Capitulo in ſuos cōpetat, niſi ex priuilegio, aut cōſuetudine. d. c. cum cōtingat. vt capitularis iuriſdictione ſit odiola, adeoq; reſtringenda tāquam cōtra ius; ordinarij autem, ſeu eius vicarij, fauorabilis, atq; amplianda.*

Decanus autem chori reſpectu ſui collegij & acceſſoriorum miniſtrorum ſui chori, curam habet animarum tantum, ſicut quilibet ſingularis parochus reſpectu ſuæ Eccleſiæ, & parochie; cuius etiam reſpectu tantum, nec vterius, à Rota *decif. 451. 443. 442. in nouis cōparatur Archipreſbytero, ſeu ei ſurrogatus eſſe dicitur. ſicut ergo parochus ſingularis Eccleſiæ nō eſt impedimento, quo minus Archipreſbyter paſtor ſit ſacerdotis in eius parochia commorantis, eiſque paſtoralia miniſtret, ſic nec erit Decanus chori.*

Conſequenter ſicut ſi rure cōtingeret aduenam ſacerdotem inſirmari, officium eſſet Archipreſbyteri, non parochi pagi iſtius ei extrema miniſtrare; ſic dicendum hic de Decano chori: ſiue reſpicias curam ei ex officio Decani competentem, ſiue ius parochiale in populum olim fortē incorporatū, quia parochi ſucceſſorem eodem iure vti oporteat. *c. 16. de Reg. iur. in §. Igitur videamus quæ hac in re difficultatem facere videantur.*

In primis aduerſus Archipreſbyterum in caſu præſenti pro decano chori obiicitur conſuetudo immemorialis cōtraria, cuius viſit maxima. *L. omnes. C. de præſcript. 30. ſpecialiter etiā cōmuni calculo in materia ſepulturæ. arg. c. de vxore. §. varum. & ibi Panorm. & alij X. de ſepult. Silueſt. in ſum. v. ſepultura. ſed præterquam quod huiusmodi conſuetudo non minor quàm centum annorum ad tribuendam authoritatem parochialem recipiatur; defendiſque tantum poſſit ex præ-*

ſumpto Epifcopi conſenſu curam animarum ſic tribuentis: *Cucob. in inſt. maior. l. 2. c. 15. n. 5. & is in huiusmodi dubio diſſentire poſſit, & voluntatem aliam declarare: non creditur quod ſufficienter ea hic poterit probari: adeoque manendum erit in terminis iuris communis. vt eſt caſus in c. 9. X. de off. Archid. nō fuit ſufficienter, inquit, probatum, quod Cancellarius ex officio ſuo exerceat ſpiritualia memorata; cum ea potius de iure ad Archidiaconi ſpectent officium. & c.*

Suppoſita ergo inſufficientia probationis propriæ cōſuetudinis, præſertim poſt Bullam erectionis noui Epifcopatus; quæ cōtinet decretum irritans omnium illorum, quæ fierent aduerſus ea, quæ in illa diſponuntur; adeoq; ea quæ ibidem de Archipreſbyteris traduntur: non eſſet deſtendendum ad conſuetudines aliarū urbium, nec ſollicitè inquirendum vnde originem duxerint; ſed potiùs commune ius ſequendum. *d. c. 9. Myſing. centur. 6. obſ. 42. vel ſaltē Metropolitanæ aut cathedralis. c. de iſ. diſtin. 12. vt ſit concordia morum & diſciplinæ Eccleſiaſtica, quam decet eſſe inter caput & membra. c. nolue. c. non decet à capite mēbra diſcedere. ibid. vt conſuetudo tā metropolitana, quàm cathedralis hic Archipreſbytero fauet.*

Quod autem iterum obiicitur, ratione parochiæ, huiusmodi iura parochi competere: *Panorm. in c. cum contingit. X. de for. comp. Azor. inſt. mor. p. 2. l. 3. c. 12. q. 4. Archipreſbyterum porro nihil habere eorum, per quæ ius ſepulturæ acquiritur: de quibus apud Silueſt. vbi ſup. n. 3. & tam clericos quàm laicos foraneos in loco, vbi notabilem aliquam morā traxerint, quam aliqui ſemeltrem eſſe volunt. Cu. obus vbi ſup. n. 39. poſt Abbat. & Silueſt. Azor. inſt. mor. p. 2. c. 3. c. 13. q. 9. parochiali iſtici iuri ſubijci: Panorm. in d. c. omnes. X. de penit. gl. in clem. 1. de priuileg. peregrinos autem atque aduenas a ſua parochia præſertim longè abſentes receptius eſſe, vt ſepeliantur in parochia, in qua moriuntur: multis Gemin. in c. 1.*

ii.
Bulle de
cretum irri-
tans.

12.
Archipreſ-
byter an ha-
beat ius pa-
rochiale?

5. *statuentes. n. 4. de sepul. in 6. per c. 10. qui eod. c. presbyter. dist. 9. c. 1. X. de celeb. miss.* denique quod ius funerandi sit de iure parochiali, rectori infra suam parochiam competens: *Gemin. & citati ibid. rectè* hæc omnia quidem respectu aliorum parochorum, ut sicut parochiæ sunt distinctæ, sic exercentur parochorum functiones in distinctos subditos, neque iurisdictionem spirituales alter in alterius parochianos vsurpet. *ut Cucchus in instit. maior l. 2. c. 15. n. 2. 18. 20. 21. 23. Azor. instit. mor. p. 2. l. 3. c. 13. q. 10.* Tametsi in alicua etiam parochia suis subditis parochialia possit de iure ministrare: *Cucch. ibid. n. 17. post Hostien. Card. Silvest. & sequitur Azor. instit. mor. p. 2. l. 3. c. 13. q. 11.* utpote quæ vel propriè iurisdictionis non sint, vel saltem voluntariam iurisdictionem spectent, quæ in territorio etiam alieno exerceri possunt. *Azor. ibid.*

13.
Parochiarum
distinctio
non exclu-
dit Episco-
pos eorum-
ue vices ge-
rentes.

At verò huiusmodi parochiarum distinctio non est facta ad exclusionem superiorum: & propterea sicut Papa dicitur concurrere per vniuersum orbem cum ordinario, quoad iurisdictionem & functiones spirituales; sic etiã Episcopus in orbe suæ diocesis, concurrat cum omni parochio; ut diximus totã diocesim illius parochiam vocari: ita ut parochialia ministrare possit (si visum foret illi fuerit Principi vel magnati v. g. alicui egro aut mortuo) ita ut parochias excludere illum non possit.

Vnde & cum in Conc. *Trid. s. 24. de refor. mat. c. 1.* statutum esset rigidissimè, etiam sub poena nullitatis, ne quis matrimonium contraheret, nisi coram proprio parochio, vel ab eo deputato; coniunxit tamen & loci ordinarium, vel ab eo deputatum, ut contrahi matrimonium etiam coram illo possit. Adeoque delegare Episcopus poterit ad vices suas supplendas in huiusmodi parochialibus ministeriis.

14.
Ut est Ar-
chipresby-
ter.

Enimuero Archipresbyter in spiritualibus dicitur vicarius Episcopi. *per c. 23. fin. X. de off. Arch. Tuscanus in V. Archi. ex Oldrad. cons. 230. Bald. cons.*

161. *Fred. de Sen. c. 92.* videri potest in his commissis, ut eius vices suppleat in spiritualibus, ut in *d. c. 3. E. piscopi vices ei in his demandantur.*

Porrò quamuis facultas, quæ tribuitur *d. c. 3.* restringatur ad Archipresbyterum Cathedralem; & ad ius sepulture non pertinere dicatur *ex Gemin. & aliis in d. c. 1.* tamen ratio quam supra allegauimus *ex d. c. fin.* facit, ut etiam in foraneis obtineat, ubi eadem facultas eius quoad sacerdotum curam est concessa.

Pendet ergo hæc quæstio à concedentis intentione, neque hic illa incongruè argumentatus est Archipresbyter, ex amplitudine decretorum synodaliū, quæ ei respectu competat in clericis, etiam aliunde aduenientes, ut etiam in leuibus quibusdam culpis correctis, nihil autem huiusmodi Decano chori, quamuis enim fori ecclesiasticæ & externum valde sint separata; *Panor. in d. c. cum contingit 1. de for. compet. Silvest. V. cons. 1. n. 2.* & ex separatis dicatur nihil rectè inferri, eodem tamen modo argumentatur Adrianus *Papa in c. nullus, X. de paroch. nullus, inquit, Episcopus aliterius parochianum iudicare potest, nam quis eum ordinare non potest, iudicare non potest.* Decano autem chori permittitur non est adueniam sacerdotem vllatenus iudicare, non ergo etiam sacra ministrare, sed Archipresbytero. & porrò iam in diocesi Antuerpiensi id liquidum est: facta per Episcopum a. 1639. statuti diocesanæ interpretatione, seu mentis declaratione pro Archipresbytero.

Sepulture porrò cõsideratio duplex est, respectu parochi & parochianorum, & respectu parochiæ, quod apertius liquet in illis locis, ubi ad vnum replem parochiale conueniunt diuersarum parochiarum incolæ, siue parochias per fines & regiones habeat distinctas, siue populum per familias, aut aliter: nam nec huiusmodi distinctionem excludi à *c. 13. s. 4. de refor. Trid. cetero fuerunt Interpretes apud Garciam de beneficiis. p. 12. c. 2. n. 243. Gonsal. ad reg.*

reg. s. Cancell. glos. 6. n. 96. Barbosa ad d. c. 13. in collect. DD. ad Concil. Trid. n. 7. omnes enim in eodem templo aut cœmeterio sepeliuntur, & pro sepultura iura aut eleemofynam persolunt eidem fabricis; singuli tamen à suis distinctè parochis sacramenta accipiunt, & sepulturam mandantur; singulis sua iura, & eleemofynę soluuntur. in omnibus ergo parochialibus templis, aliisque sub singulis parochis existentibus, quę comprehenduntur sub districtu Archipresbyteri, poterit is sacerdotibus suę curę commissis iusta persolvere, singulis tamen fabricis sepulturę iura persolvi debent; & sua Archipresbytero, seu parocho etiam iusta facienti.

De officio Iudicis Delegati.

RESPONSVM I.

De Delegato exercitus Belgici.

Breuis Apostolici pro Delegato exercitus fecimus mentionem in *uir. Pont. nov. anal. de off. Ordinar. n. 2.* & retulimus n. 5. pacta, conuenta illius cum Ordinariis provincię Mechliniensis. Extensum est etiam Breue per Vrbanū VIII. an. 1626. ad exercitum in Palatinatū profectum, ubi par rebellio, & religionis causa. cui fœderata Gallica auxilia illud deinde in ipsam Galliam protraxerunt. adeoque & intra illius terminos causam: ideoque eo durante etiam effectū eiusdem Breuis: tamen nec alij pretextus desierint vulgari. Durat ergo Breue quadiu hoc bellum, atq; Sedis Apostolicę beneplacitum. Sedis, inquā: nam personale Pontificis beneplacitū illius morte extinguitur. sedis durat donec difertè reuocetur. c. 6. & 7. de off. delegat. in 6.

Tribuitur Delegato facultas in sacerdotes subdelegandos, prævio examine approbato, omnem iurisdictionem Ecclesiasticam exercendi: ijdemque sic approbato, & subdelegatis facultas audiendi con-

fessiones castrensum, & absolucendi etiam à casibus Papę referuatis, paucis ibi exceptis.

Facultas; *perinde ac si secularium sacerdotum præsul, regularium superior generalis esset.* perinde, inquam; id est pari potestatis energia. non enim re ipsa præsul, aut Generalis est: quia nec monachus. curam præsulis habet; & pro hac necessariam potestatem; nec tamen superioris verè religiosi: quippe quę magis ex voto nascitur. sed ad exemplum illius, effectū parem.

In hos, inquam; sacerdotes tribuitur omnis, & quęcumque iurisdictione Ecclesiastica Delegato. non voluntaria tantum, sed & contentiosa, vt mox subnectitur, iudicandi facultas inter eos; & contra eos: si vel inter se disceptent; vel ab aliis vt rei pulsentur: qui illorum sequi forum debeant. vt domum, & ad Ordinarios suos reuocare non possint; sed coram Delegato respondere teneantur.

Hac sacra inter clericos militares politia cōstituta, transit Breue ad illorum functionem correlatiuam ad laicos; tribuitque potestatem castreses, vt diximus, absolucendi: sed idoneis & à Delegato *aprobandis* inquit breuiter ibi quidem, sed, vt pauld superius dixerat, prævio diligenti examine approbandis: atque insuper à Delegato subdelegandis. non enim sola approbatio sufficit, qua quoad mores & doctrinam satis fiat examinanti, & vt idoneum probati; sed & sicut quoad Ordinarium, iurisdictionis cōcessio; ita & quoad hęc delegatū, subdelegatio requiritur. cur enim subdelegationis mentio, nisi in ordine ad functionē? nam vt Delegato in ipsos sacerdotes tantum tribuatur non opus est examine, approbatione, nec subdelegatione; sed sufficit in castris versari, in exercitu commorari: necessarium porrò est ad illorum actiones examen, approbatio, & subdelegatio. quę tamen non impedit, quo mi-

2. Qualis?

3. Omnis & qualicumque in sacerdotibus castrenses.

4. Qualis in laicos per se & sacerdotes approbandos non tantum sed & subdelegandos.

D nus

nus censeantur sacerdotes castrenses immediatè à Sede Apostolica habere facultatem absoluedi: quia dicit Pontifex se illam Delegato, & presbyteris ab eo approbatis tribuere. vtea forma à Sede Apostolica procedat quidem; sed non imprimatur nisi materiae examinatae, probatae, & substituta; & quatenus approbatur, & substituitur. negandum enim non est quin Delegatus probare quosdã possit & substituire dumtaxat, si videatur, ad quaedã munia; quibus ad illius arbitrium sufficiant: ad maiora autem quaedam approbare, vel admittere non item; & illa sibi aliifue reseruare.

5. Et quatenus approbatur & substituitur.

6. Dum sacerdotes non sunt in propria dioecesi.

Omnimodam hanc delegati potestatem in sacerdotes castrenses restringit Breue ad eos, qui in propria dioecesi, sub qua illorum Ordinariam exercere possent, non sint: tunc enim cessat in eos Delegati iurisdicatio. Propriam clerico dioecesim facit natiuitas, beneficium, vel domicilium ad effectum suscipiendorum ordinum; *c. cum nullus, de tempor. ordinationum in 6.* ad effectum fori; delictum, contractus, vel quasi, vel situs rei, de qua fit questio *c. volentes, de privileg in 6. l. heres absens, D. de iudic.* dum autè Breue propriam dioecesim, & Ordinarios suos allegat; magis videtur spectare rationem d. c. nullus, vt in taliter propria cesset iurisdicatio Delegati: non cesset autem in ea, cuius Ordinarius non est simpliciter suus; sed ex accidenti delicto, aut contractu dumtaxat iurisdiccionem nanciscitur in alienos. igitur huiusmodi in casu & loco, vt Ordinarius in exterum quemlibet in sua dioecesi delinquentem iurisdiccionem ordinariam exercebit, ita in castrensem sacerdotem (neque enim Breue vilo verbo castrensem ab illa eximit) exercebit & Delegatus sibi tributam: prout quisq; praenenerit.

7. Exterum castrensem sacerdotem punit etiam loci Ordinarius.

8. Vt delegato & Ordinario castrenses sub sint in functionibus suis.

Sed quod attinet exercitium functionis sacerdotum castrensiu erga milites; vt Breue facultatem fa-

culatit absoluedi; Apostolicam facultatem impedire non potest Ordinarius: quae autem in Breui expressa non sunt, nec per necessariam consequentiam inferuntur; subiacent iurisdiccioni Ordinarij, & Delegati. vt vtriusq; decreta castrenses seruare teneantur, quoad actionum suarum praescripta, ceremonias, & ritum. *c. 1. & quae ibi traduntur, X. de sponsal.* vt tam dioecesanis statutis, quam Ordinationibus castrensibus conformare se debeant. dum simul poterunt obseruari. quamuis enim peregrinũ innoxie transeuntem dicamus non obligari legibus loci; quoad actiones tamen suas, debet illas loci legibus conformes facere. *d. c. 1.*

Sed quid si pugnent decreta synodalia, & castrensia? si in ipso exercitu agitur, illius dignitas, quae expeditionis privilegium, totiusque exercitus conformitas superabit considerationem diffinitatis localis: cum autem numeri sunt diuisi; iustius, aequius est, vt dioecesana statuta prauealeant: vt vnumquodque elementum in suo loco prauealeat: & quisq; domi suae Rex dicitur. semper autem id ita intelligo, vt non impediatur quicquid Breue concedit. sed circa functionum modum, & praescripta, & materiam vtrique relictam versetur questio: cuius magnam partem concordata, quae diximus, eluciderunt.

Sed quid si miles sit in dioecesi sui Ordinarij? id est vbi extra militiam suam habet Ordinarium, ad quem adeoque iam non fit difficilis recursus: quin si & parochum? concordata *art. 1. 2. 3.* substituitur Ordinario. sed ferè agunt de habentibus fixum domicilium: non tantum quod quisque, vt priuatus, sibi constituit, sed etiam tanquam miles antiqui praesidij, quod fuerit ante bellum, nam si castelli defensionem quasi perpetuò affixus est, domicilium sortitur. *l. 23. §. 1. D. ad municip. pal.* quare & quoad alia praesidia, quae plura

plura hoc bellum necessaria fecit, retores & milites illis quasi perpetuo affixi domicilium pariter fortiuntur: & non minus extra causam finalem d. Breuis esse videtur, cum iam in domicilio suos habeant Ordinarios, ad illosque & parochum facilem recursum. Concordata tamen permittunt Delegato: art. 3. retenta tamen præuentione quoad delinquentes.

Iterum exteros, qui ante hoc bellum domicilium hic non habuerunt, nec suos Ordinarios, quamdiu exercitus consistit concordata art. 2. subiciunt Delegato: & art. 4. personas castra sectates, & ad exercitum spectantes aliò negotiorum causa se recipiētes: utique ad breue tempus: nam si non quidem domicilium, sed quasi diuturnum incolatū alibi habeant, & morosam mansionem; ferè æquiparatur illa domicilio. l. heres abfens. §. 2. D. de iudic. ut si uxorem, familiam, impedimenta ibi relinquunt, dum ipsi in expeditionem proficiscuntur; illā finita eodem reuerfuri; proxima est domicilio huiusmodi commoratio; & quasi incolatus. eoque d. art. 2. non simpliciter videtur tales relinquere Delegato; sed *quamdiu*, inquit, exercitus consistit: eos autem qui sine huiusmodi laribus, extra exercitum ex causa temporali diuertunt, simpliciter art. 4.

Sed cum eadem concordata art. 5. omnia illa conuenta ita declarafent intelligenda, ut parochis liberum foret administrare sacramenta, & sepulchras omnibus diuerfitibus ad suas parochias, & in eis morientibus, anno 1624. declaratum est non licere parochis assistere militibus, seu personis de exercitu matrimonium contrahere volentibus, nisi tanquam præfidiarj in eorundem parochis resideant. rectè & cõformiter ad ius commune, Concil. Trid. c. 1. §. 24. de reform. mat. Sed matrimonij celebratio cui tribuatur non additur. & quidem initio Breuis non fuit eadem matrimonij mentio, nec fortè intentio, nec omni-

bus castrensibus sacerdotibus promiscuè tunc commissā facultas ut fere hodie. qua de re egimus in Consult. can. de off. ordin. cons. 2.

Rectè Declaratio excipit nisi ^{13.} De præfidiarjjs. tanquam præfidiarj resideant. quo significetur non tantum veritas, ut Joannis c. 1. sed & quod instar veri sit; ad illudque proximè accedat. nam communiter ea verba *perinde, tanquam, quasi* magis similitudinis sunt: quamquam & aliquando proprietatis. Spigel. in Lexico v. *perinde, v. tanquam, v. quasi*. diximus in Hiato l. 3. c. 5. & c. vit. in l. d. l. 4. c. 21. sicut in l. 3. §. 7. D. de re militar. si quis ad diem com meatus non veniat, perinde in eum statuendum est ac si emanfisset, vel deseruisset; adeoque in eadem causa cenfetur, qui cum com meatu abiit, sed tempus excessit: & qui sine com meatu deseruit, vel emanfit: ideoque dicemus & illos, qui non sunt in firmo præsidio, & quasi perpetuo; sed tamen durare nato, ut hiberno vel æstiuo; nec per modum transitus, & cum mora arbitraria, nec lare fixiore alibi retento, quo post expeditionem exercitus redeundum sit; corā huiusmodi parochis militem cõtrahere posse. cuius circumstantiæ omnes expendendæ sunt, cum causā, & sine morā, ut diximus de milite stationario ad flumen, vnde ad tempus alio in expeditionem ductus sit, reuerfuro. infra de mat. resp. 2. de commorante in regione fœderata, quæ mora, inuito præsertim fœderato Principe, magis ad rationem transitus, quam præsidij pertinet, in Consult. can. de mat. cons. 13. & 14. & causa moræ facit etiam, ut peregrinūs quis censetur, vel incola, ut non tam duratio, quam finis attendatur. ut in eo qui nomen militiæ dedit statim atque in numeros relatus est citra fraudem, & libris regis inscriptus, eodem iure censetur, quo reliqua centuria. eodem tit. consult. 14.

Diximus omnimodam iurisdictionem voluntariam & contentiosam

74.
Quoad sa-
cerdotes
tribuit Bre-
ue iurisdic-
tionem
omnimoda-
m voluntari-
am &
contentio-
sam: an &
quoad il-
licos?

riofam Delegato datam quoad sacer-
dotes castrés in eos, inter eos,
& contra eos: causas etiam co-
gnoscendi & decidendi. non eadem
repetuntur quoad laicos: sed facul-
tas tribuitur à quibusvis excessibus
& delictis, paucis vt diximus ex-
ceptis, sed *in foro conscientia*, inquit
Breue, tantum: non in foro exter-
no iudiciali. quomodo ergo (ar-
gunt aliqui) condemnandi? neque
enim de reseruatís tantum agit,
sed de communibus, & insuper per
vocalam etiam de reseruatís. con-
cordata tamen art. 3. in delictis iu-
dicium externum admittunt, &
præuentionem: & art. 5. iudicialia,
inquiunt, *exercerentur per superiores
respectu eorum, de quibus prescriptum
est in precedentibus articulis.* Porro
articuli illi omnes egerunt non de
sacerdotibus, sed de militibus, aliis
que laicis castra sectantibus: in lai-
cos ergo etiam Delegato competit
fori externi iudicium diserte ex
concordatis, secundum eosdem
articulos: vt in his Delegatus solus,
in illis soli Ordinarij, in aliis vtriq;
per præuentionem officio fungan-
tur: Breue autem dispositiue for-
um contentiosum in laicos ex-
pressè non tribuit: in proëmio ta-
men generaliter non quoad sacer-
dotes tantum, sed eos qui in castris
degunt, & versantur, *pro cognoscen-
dis, inquit, & decidendis inter eos causis,
& controuersis ad forum Ecclesiasticum
pertinentibus* opera personæ in di-
gnitate Ecclesiastica constitutæ
opus esse præfatur: ad finem tamen
facultatem tribuit dispositiue, *ca-
tera*, inquit, *faciendi in præmissis ne-
cessaria, & quomolibet opportuna.* quæ
clausula generalis est, relata ad om-
nia in Breui præmissa: cum ergo
præmissum fuerit de causis ad forū
Ecclesiasticum pertinentibus deci-
dendis; conformis debet esse dis-
positio propositioni, quæ cum lai-
cos etiam comprehendat, debet &
illa, nec illud probat sola locutio
Breuis indistincta; sed imprimis
hæc verba; *causis ad forum Ecclesia-*

sticum pertinentibus. quibus opus non
erat, si soli sacerdotes comprehen-
derentur, quippe illi non ob cau-
sam, sed ob personam ad forum
Ecclesiasticum pertinent. adeoque
sufficiebat facultatè dare exercen-
di iurisdictionem in eos, inter eos
& cõtra eos; & sic illa verba essent
superflua: quod in dispositionibus
huiusmodi dicitur esse non debe-
re, sed vnaqueque aliquid operari.
Hæc, quam diximus, clausula ge-
neralis quidem est; sed & restrin-
gitur ad præmissa, adeoque cum
expressè & specialiter de matri-
monio nihil sit præmissum, aut ad
illud non extenditur, aut indefini-
ta illa verba *pro sacramentis ma-
strandis* ad matrimonium etiam ex-
tenduntur, aut Delegato tributa
est etiam in laicos omnimoda, &
quasi Episcopalis iurisdictione, quæ
ad illud se extendit. *quibus de re-
bus egimus locis supra citatis.*

RESPONSVM II.

*An in causa appellationis
super amotione confessio-
rum, interdicto, & si-
milibus delegatus Episco-
pus possit subdelegare ca-
nonicum Cathedralis, iu-
dicem synodalem?*

Imprimis generatim Iudex Apo-
stolicus potest subdelegare: *super
quæst. de off. deleg. etiam ille
qui datus est cum pluribus aliis, etiam
& in solidum singulis: cum plures de
off. deleg. in 6. sed receptum est, vt
subdelegatus habeat eandem qua-
litates, quæ in delegato requirun-
tur: c. statutum, §. in nullo de re, script.
in 6. si tota ei causa, non vnus tan-
tùm articulus aliquis subdelegatur.
Riccius decis. 622. in prax. deleg. §. 1. §. 1.
ad 24. cons. à Concil. Trid. in noua. c. 1.
n. 20. 21. 22. igitur hodie præter
qualitatem à d. c. statutum requiritur
exigitur vt delegatus sit tanquam
aptus à synodo; aut, si ea non cele-
bretur*

bretur ab Episcopo, de consilio Capituli, designatus. c. 10. f. 25. Conc. Trid.

An Iudex synodalis huiusmodi in causis criminalibus subdelegari possit, quæsumus in *jur. Pont. nou. anal. de off. deleg. edit. an. 1641.* ex Trid. f. 13. c. 2. & temperatum illud esse per c. 10. f. 25. Trid. satis probabile esse diximus. quemadmodum in simili quæ f. 5. c. 1. statuerat Concilium, f. 24. c. 4. extendit, illa aptius præsentium temporum vsui accommodando. ad eundemque modum quod Concilium d. c. 2. f. 13. statuerat, propter grauitatem causarum criminalium; f. 25. c. 10. generalius prouidit; quoad omnes causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes: vt ea deinceps committi non possint, nisi, præter Ordinarios, personis ad id aptis, & in synodo designatis. indefinita enim hæc verba, *causæ Ecclesiasticæ ac spirituales & ad forum Ecclesiasticum pertinentes, æquipollent vniuersalibus, & sic sunt accipienda. lsi pluribus in princ. de leg. 2. c. vnam sanctam, de maioritat. & obediens. in extranaq. commun. in §. Igitur. V. palce oues meas, inquit, generaliter, cum sit tantum verbis indefinita. c. quia. 22. x. de priuileg. in verb. indefinitè decimas remittendo, cum nihil exceperit, & potuerit excepisse & c. ita vt omnes illæ causæ eam Iudicum qualitatē requirant non tantum; sed & omnes taliter aptis & designatis committi iam posse videantur. cause, inquit Concilium, Ecclesiastica in partibus delegande iis committantur. vt ad effectum delegationis & commissionis, indefinita locutio vniuersaliter sit accipienda. quemadmodum *Tuscus pract. conc. verb. indefinita nominis collectiui semper æquipollet vniuersali cono § 7.* adeoque ex d. c. 10. etiam criminales causæ committi nunc posse videantur Iudicibus synodalibus: nec reseruandæ sint metropolitanæ, viciniore Episcopo, vel eorum Officialibus, id quod*

iuuant etiam verba d. c. 10. *præter Ordinarios locorum iis etiam possibilibus committantur: vbi illud præter atque etiam Ordinarios & synodales Iudices videtur facere eiusdem considerationis, vt in l. nullum. D. de diuort. vt sicut indefinitè & vniuersaliter causæ ad forum Ecclesiasticum spectantes committi possint Ordinariis locorum; ita etiam posthac Iudicibus ita designatis: neque eorundem verborum alia sit acceptio respectu Ordinariorum, alia respectu synodalium Iudicum. Iuuat etiam non minus ratio, quod causæ, quas præfatur Conc. Trid. c. 1. f. 13. pro iis omnibus, quæ tota illa sessione statuuntur, explentur per obseruationem d. c. 10. quod nunc habeantur Iudices vndequaque idonei, per designationem synodalem: quod ait d. c. 10. antè non obtinuisse. & propterea verisimiliter processit inde dispositio d. c. 2. f. 13. cuius ratio per d. c. 10. cessante, merito cessare & temperari dicatur illius dispositio. *Euerard. in loc. leg. à ratione legis cessante.**

Quin imò si rationem decreti spectemus, causarum vtique grauitatem, & necessariam personarum habilitatem; luculentius remedium allatum est per d. c. 10. f. 25. quippe Officiales in d. c. 2. f. 13. requisiti, tantum habent pro se iudicium sui Episcopi; at Iudices synodales præter illud, totius etiam synodi prouincialis, seu diocesanæ, aut saltem Capituli. vt verisimile non sit luculentiorē hanc prouisionē tantum à Concilio inuentam esse pro causis ciuilibus; non etiam criminalibus; contra c. vbi periculum. de elect. in 6.

Sed & indies videmus aduersus etiam d. c. 2. f. 13. cum neq; metropolitanus pronuntiauit, neq; pro suspecto recusatus est, delegationes fieri alijs Episcopis, eorumue Officialibus: quæ & Iudicibus synodalibus. vt cum de mente d. c. 2. disputatur, ille frequens vsus non fit

Pro Syno-
dalibus mi-
litar ratio
Concilij.

contemnendus. *l. si de interpret. D. de legib. aliud foret, si vna fortè vice id dumtaxat accidisset, aut paucis: tunc enim importunis artibus id adscribitur. c. fin. de rescript. in 6. c. vnic. de relig. dom. in 6.*

7.
Qualiter
lex genera-
lis posterior
priori spe-
ciali possit
deroga. c.?

Præsertim cum etiam speciales aliquando leges per generales subsecutas censeantur mutari. *Tuscu. V. Statuto. concl. 493. n. 63. 64. maximè quando ratio legis generalis secuta causis specialibus sufficienter prouidet. l. si hominem. D. mandat. Tuscu. V. generi per speciem. conc. 36. n. 110. 111. post Sign. quod hic eo magis dicendum est, quod Conc. Trid. d. c. 10. innouat c. statutum de rescript. in 6. quod generaliter editum est pro causis non tantum ciuilibus, sed & criminalibus, pariformiter ergo exaudienda est lex innouans, & innouata. Similiter à Conc. Trid. c. 1. s. 13. c. 1. s. 22. c. 10. s. 24. in causis visitationis & correctionis morum decretum est, vt nulla appellatio, aut inhibitio admittatur; & tamen ex c. 20. s. 24. etiam quasi legem tantum continet generalem. d. autem c. 1. s. 22. c. 10. s. 24. specialem; declarauit Sancto pragmatica Clementis VIII. 1600. ar. 9. non tantum eas admitti ad effectum deuolutiuum; sed etiam suspensiuum; si de grauamine per definitiuam irreparabili agatur, vel cum visitator citata parte, & adhibitâ causæ cognitione iudicialiter procedit. Sic & Concil. Trid. s. 25. de regul. c. 15. derogat c. ad apostolic. X. de regul. ne hodie liceat renunciare anno probationis. idque generalius admittitur cum de mente posterioris legis apparet. *Sanches in decal. l. 5. c. 4. n. 19.**

Insuper cum Episcopus aliquem delegat non habentem qualitatem quam ei potest dare, censetur dedisse. *l. 57. D. de re iud. vt non obstat c. si eo. de rescript. in 6. quod non habitudine tantum, sed actu qualitatem requisitam oporteat habere tempore prouisionis, nec vetat*

eiusdem Episcopi plures esse Officiales.

Denique A. Canonicus Cathed. & Iudex Synodalis subdelegatus semper hic tãquam figilliter munus subit Officialis absentis, aut impediti: quid nisi possit & recusari? comparatur enim impedimentum & recusatio, atque hæc pro illo habetur. *c. 23. X. de off. deleg. Quia etiam qualificatus non foret; tamen dum partes semel in eum expresse consenserunt, reprobare non possunt. d. l. 57. D. de re iud. c. inducia. s. off. ratur. 3. q. 3. c. insinuant. X. de off. deleg. c. statutum. s. in nullo. de rescript. in 6. ubi gloss. in verb. committat. ubi illa verba clausula, nisi partium accedat consensus, ad vtramque periodi partem referenda est. quin & consentire in Iudicem censetur, qui non capit de incompetencia. *l. non videtur. l. sed est susceptus. D. de iud. at in hunc non tantum consentit hæc pars; sed nominatim dari eum Iudicem petit. & possunt clerici de consensu sui Episcopi in Iudicem incompetentem consentire, dummodo sit persona Ecclesiastica: s. significasti. X. de for. compet. sitem in dignitate: d. c. statutum: aut hodie Iudex Synodalis. d. c. 10. Nec obstat quod subdelegare non potest, cuius electa est industria: c. si. de off. deleg. electaque esse videtur, cum causæ graues commissa sunt. c. is cui cod. in 6. vt inquisitiones, seu criminales. d. c. fin. quod in legem videtur d. c. 2. s. 13. Trid. quoniam reuera non videtur electa specialis personæ industria, quando personæ incognitæ, præsentis, & futuræ committitur. *Sanches de mat. l. 3. d. 7. n. 20. post plures quo citat.* Nunc quod ad rationem electionis attinet, iam synodales Iudices electæ sunt industria; non à solo suo Ordinario; sed plena synodo, vt confidentia quæ est de Officiali, se offerat & in Iudice synodali; & pleniori plurium iudicio, neque verò ea verba; *quatenus vos, vel eorum vestrum autoritate nostra faciat pro-***

ut de iure fuerit faciendum, personarum industriam significant: reperitur enim eiusmodi compellatio in omnibus rescriptis, neque tamen subdelegationem impedit. *c. si contra. c. cum plures. de off. deleg. in 6. c. providentia. X. cod.*

Denique d. c. 2. non continet poenam nullitatis. ut quamvis per d. c. 10. mutatum illud non esset; tamen quod secus factum esset, subsisteret. quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent.

Neque literæ nuper allatæ irritant subdelegationes factas iis, quibus ex stylo fieri non soleant; etsi improbent, & ne fiant, mox neant.

De criminalibus etiam causis dumtaxat agit d. c. 2. *f. 13. Triā.* illudque strictè accipiendum est de iis, quæ verè sunt tales; non correctoriæ tantùm, & visitationum. in quibus solis regulares illi, de quibus quaeritur, Ordinario subsunt; & ad poenitentias dumtaxat imponendas, non autem exequendas. quin nec sententia interdicti, à qua maximè appellatum est, super vilo crimine lata est; sed super contumacia dumtaxat: quod noluerint Ordinarij statuta recipere, aut eius iurisdictionem, & superioritatem agnoscere. nec vllum iota in sententia de alio crimine mentionem facit, sed omnis controuersia scaturigo, ac fundamentum est allegatio exemptionis. in qua materia nec canon aliquis est; nec ratio; nec stylus, qui obsit subdelegationi faciendæ canonico cathedrali, Iudici synodali designato.

De his quæ vi aut metus causa.

RESPONSVM I.

De subdiaconorum calibatu, vi & metu in ordine susceptionis reuerentiali pa-

trui. protestatione & probatione. sufficientia ex additione solidæ atque opimæ hereditatis, si nepos sacris se vouerit, comminatione priuationis si deflexerit. pronuntiatione super nullitate, transitu in rem iudicatam. matrimonio. appellatione tanquam à die notitiæ. causæ deuolutione. viribus citationis ad domum. retractatione primæ sententiæ in secunda instantia. huius examinis in tertia.

Ordo subdiaconorum serò inter sacros relatus est. *c. cum multis X. de erat. & qual. ord. & annexus calibatus: c. ante triennium & tot. dist. 31. 32.* antè sacerdotio, & diaconatu. *ibid.* prisca quidem poena, ut, si vxores ducerent, officio abstinere, non tamen cõmunionem priuarentur. *Concil. Aurel. 5. c. 4.* etsi hodie quilibet sacerdos matrimonii dirimens, impedimentum præstet. tamen cum subdiaconis etiam faciliùs dispensatur. sed nunquam votis solemnibus obligato facultas fuit ad secularia transire, aut validè matrimonium contrahere, & in contracto permanenti cõmunionem dari, magno argumento distinctionis vinculi, quod ex voto, & quod ex lege Ecclesiastica pendet. tamen Greg. I. *in d. c. anterior.* non ordinari iusserit subdiaconos, nisi continere promiserint. sed formula Pontificalis id modò non habet: sed ordinaturus Pontifex ordinandos monet hæcenus eos liberos esse, & licere ad secularia vota transire; quod si hunc susceperint, non licere à proposito resiliere: & concludit

De subdiaconatus obligatione ad calibatum.

cludit; si in sancto proposito perseverare placet, in nomine Domini huc accedite, propositum vocat & illicitum ad secularia regressum: nec aliud disertè promittitur. de cleri coelibatu satis in Concilio Tridentino s. 24. de sac. mat. can. 9. & 10. & d. 31. 32. & DD. passim. & nuper Lantmeterus de veter. cler. vict. & discip. l. 2. c. 80.

2. De vi in ordinatione facta, ut eam impediat?

Inuitum ordinari quem non debere, ordinantem graviter puniendum traditur tota d. 74. vis præcisa, qua quis citra ullam voluntatem confringatur in adulto ordinis & characteris impressionem impedit. infanti imprimi potest; sed non obligatio imponi ad observantiam coelibatus, nisi doli capax ratificaverit. Sanchez de matrim. l. 7. c. 29. vis huiusmodi præcisa nec allegatur hic quidem. Itaque de vi hic cessat quæstio. sed & de metu tali, qui adimeret rationis usum, & discretionem. de quo Sanchez de mat. l. 4. c. 1. n. 13. Layman. Theol. mor. l. 4. t. 4. c. 1. n. 3. qualis nec hic ponitur.

3. De metu an impediat?

Metus ergo hic allegatur talis, qui in constantem virum cadere possit: qua in re considerandus est orator, ex familia pluribus sæculis armata nobilitate splendida, prognatus; cui præ vulgo generosus animus non facile consternari possit; inesse præsumitur si: nec imbellem feroces prognerent aquile columbam. idedq; & maior metus causa, & maior probatio requiri hic videtur. cui accedit quòd Ordinis susceptio ab Episcopo, qui iudex ordinarius dicitur, inducit libertatis præsumptionem, cum propulsare vim ille possit: huiusmodi præsumptioni debet apertissimas probationes violentia opponere, inquit Lex non est verisimile. D. Quod metus. Interim tali metu ordinatus characterem procul dubio suscipit. si metu, inquit l. si mulier. D. quod met. caus. coactus adij hereditatem, puto me heredem effici: quia quamvis, si liberum esset, noluissem; tamen coactus volui. ergo voluit, etfi coactus metu ordi-

4. Aut eius effectum?

nem suscipere, & subiaconus effectus est. de obligatione autem annexi coelibatus videbimus postea.

Quoad probationem; non apparet nisi vnicus testis; isque pauper; olim famulus domesticus; reus etiam domesticus cum ancilla concubinatus, sed quam postea uxorem duxerit, cuius etiam dictorum fides aliquantulum enervatur ex dictis testimonio ab adversariis productorum. ex huius tamen testimonio iudex primæ instantiæ suppletorium Oratori iuramentum detulit, super asserto metu. sed in rebus occultis, testes sufficere creduntur aliis non omnimodo idonei: isque præsertim quæ in alterius præiudicium non tendunt, nisi per indirectam quandam consequentiam: vbi plena probatio opus non esse receptum est. Solo quidem iuramento non probatur, quamvis in animo consistat. l. 1. in V. mentis trepidatio. D. Quod metus. sed requiritur facti atrocitas. Lamentum. C. eod. Mascard. de prob. tom. 1. §. 1. n. 8. quamvis casus singularis sit in c. Statutum. §. cum vero eiusdem rescripti in 6.

Protestatio quidem præiudicium non exigua considerationis est, sed eam probare non sufficit, nec per eam metus probatur. Mater ad reg. iur. l. in omnibus Panorm. & DD. in c. 1. X. de his quæ vi vel met. nec releuat protestatio, nisi vestita sit in timore, inquit Panorm. in pñ. fessione tamen tacita sufficit, inquit, qualiscumq; metus ad tollendam illam præsumptionem: & ordo subiaconus quidem tacito quodammodo voto comparatur. sed tamen ordinis susceptio solemnis est: tacitum an votum sit, alia dissertatio est. Ecclesiæ lex, & conditio propolita est manifestè, sub illius tacita acceptatione susceptus ordo voto aliquatenus æquivaleret; saltem & sub metu susceptus validus est, ut diximus: sed obligatio coelibatus an efficax sit in metum passio est videndum.

dendum: & non esse, si metus fuerit iustus, seu cadens in virum constantem, insinuant litterę Pontificę, dum eo allegato iubent declarari quod iuris erit; an orator teneatur ordini, an liberè ad matrimonium transire possit.

7. Igitur de illato metu, inquit c. *consultationi X. de spons. est cum diligentia ingruendum, & si talis metus inueniatur illatus, qui potuit cadere in virum constantem, eris non immeritò audiendus. neque enim sufficit, inquit l. 3. D. quib. ex caus. maior. quolibet errore adductum rimuisse, sed huius rei discussio iudicis est. adeoque arbitrium iudicis est an iustus metus fuerit, præsertim vbi iure expressum non est. Bald. in c. 2. de met. ad fin. & sanè grauis admodum mali metus esse debet, vt pro iusto habeatur, vt in c. cum dilect. eod. violentia, inquit, que proponebatur illata, cum neque metum mortis, neque cruciatum corporis contineret, non debuit cadere in constantes. consolat. metum. C. de his que vi aut metu. l. in repositas. C. de transact. vbi videtur alium metum excludere, qui his non æquiparetur. nam dubium non est de metu mortis, armorum, seruitutis, captiuitatis, exilij, carceris, stupri: & addunt amissionis status, honoris, excommunicationis. vt singularim deducit Sanchez de de mat. l. 4. n. 5.*

Quoad metum amissionis bonorum, atque infamię, qui vterque hic considerari potest ob hæreditatem patrum amittendam, & eiectionem è domo, in qua multis annis ei cohabitauerit, Sanchez ibid. n. 13. & seqq. & n. 20. & seqq. & infamię quidem iuris est iustus metus: l. 7. & 8. §. fin. D. Quod met. etiam facti: l. iusta D. de manumif. vind. quia melius est nomen bonum, quam diuitiæ multæ, Proverb. c. 22. harum porrò amittendarum iustus etiam metus est: c. 2. X. de vi in v. qui eam à domo, & vniuersa possessione expellerent. vbi casus erat de vniuersa possessione expulsi. alioquin sufficit & maioris partis, c. 1. de rest.

45 *sol. in 6. l. propter D. de excus. iur. aut saltem magnæ, & notabilis respectu metum passi. Sanchez n. 25. nec tantum rei ipsius propriæ, sed etiam talis ad quam ius aliquod habebat, vt successione ab intestato. et si non æquè sufficeret spes data alienæ. n. 27. & seqq. quia hæc inuitat tantum, illius quali n. aturã debita iactura timorem incutit. quare prudenter considerata tam amittendæ hæreditatis opulentæ patrum, quàm è domo eiectionis non exigua infamia iudicem non parum mouere potuit, vt causam metus non omnino iniustam existimauerit: nec meticulosam apprehensionem: cum rei successus docuerit non vanum fuisse timorem, quippe Orator postquam ad libertatem proclamauit a patrum ex hæredatus est, institutus aliis ex assè illius fratribus.*

Auxitque hæc reuerentia patrum, cui tanto tempore cohabitauerat, & à quo antè minoris ætatis illius directio, totaque ratio magis quàm à parente pependerat. vt quamuis de metu reuerentiali multa dici possint, vt apud Sanchez d. l. d. 6. & quos citat Pontius de matr. lib. 4. c. 5. & ille non inferatur ex potentia ac autoritate; l. ad inuidiam C. de his que vi, & l. si per impressionem D. eod. non tantum consideratur in magistratu, marito, patre, focero, auo, tutore; sed & patrum: Sanchez n. 24. 33. aliisque: tamen cum & simul minæ exheredationis, similesque causæ graues cum reuerentia copulantur; metus energia admodum augetur: & vt illæ in ciuilibus restitutioni in integrum causam præbent; ita in matrimonio carnali & spiritali ipso iure irritum actum faciunt. de qua re idem Sanchez d. 8. 12. 13. Layman. & quos citat Theol. mor. l. 3. §. 4. 6. n. 3.

Sed Sanchez ibid. n. 16. Alia, inquit, sacramenta, vt baptismus, confirmatio, ordo, extrema vntio suscepta metu valida sunt: & n. 25. alia, inquit, sacramenta ibi enumerata non possunt

Reuerentia patrum.

possunt

possunt irritari ab Ecclesiastica: at matrimonium, cum sit contractus, potest: & ita irritavit quando metu contrahitur. & consequenter d. 14. docet iure naturæ etiam valere, sed solo Ecclesiastico irritari: & cum Ecclesiasticum tantum irritari in matrimonio, & ubi metus est viri constantis; dicendum fore matrimonium valere ubi tantum est levis. *idem d. 17.* ideoque prudenter Iudex debet omnes rei circumstantias circumspicere, & staterâ levis momenti, & gravis metus expendende sunt, & quis gravis sit respectu metum passi: *idem l. 4. d. 3.* Ordinem autem metu susceptum valere quoad sacramentum, sed non quoad annexas v. g. subdiaconatus obligationes, horas recitandi, coelibatum servandi. *Sanchez de matr. l. 7. d. 9. n. 5. & auctores 30. quos citat Coninck tom. 2. de sac. d. 20. d. 14. Bonacina de matr. q. 3. p. 8. n. 12. Villalobos & 12. Auctores quos adfert & sequitur Barbosa in Collect. l. 1. l. 3. l. 42. c. 3. n. 18. Diana p. 3. t. 4. r. 193. Henric. de sac. ord. c. 14. n. 3. Azor. l. 13. c. 14. q. 8. Sa V. ordon. 14. Angel. V. ord. 3. n. 26. Rosel. V. ord. 3. n. 6. Mercer. in quest. 37. suppl. ar. 3. n. 8. Ioan. de Friburgo in sum. S. Raymund. l. 3. de etat. ordinand. ad §. 16. & Diana facietur esse communem.*

Ex quibus deducitur, quod et si metus incussi hic causâ non sint censendæ vanæ, aut omnino leues; tamen forma pronuntiandi, qua usus est primus Iudex, non satis congrue concepta videatur. si quidem narrauerat Orator, quod ipse per vim & metum, qui caderet in constantem, promotus fuerat ad subdiaconatus Ordinem; quod crederet se ordini nullo modo teneri; quod id iudicialiter declarari desideraret: recipserat Pontifex, ut deligatus vocatis vocandis, dummodo Orator ordinem tacitè vel expresse non ratificasset, & ultra tres vices in illo non ministrasset, autoritate apostolica declararet, prout de Iure foret declarandum: atque ex iis quæ diximus

liquet essentiam Ordinis metu passio esse collatam, characteremque impressum, subdiaconum effectum: non congrua ergo sententiæ verba sunt ordinem nullum, irritumque esse, perinde atque si nunquam euenisset. metu satis probato eoque sufficienter graui, declarari potuisset ordinem quidem validè esse susceptum, cæterum obligationem continentie inuito, seu per metum coacto non imposuisse. *in l. 1. n. 4. liena. §. celsus. D. de acquir. hered. fallens, simulans, ac præciens se cogendum in contrarium protestans. v. ibi gloss.* qui metu verberum aliquo timore coactus fallens adimere hæreditatem, hæres non fit. Et quoniam litteræ nullam sonant dispensandi facultatem, votumque tacitum, seu legem Ecclesiasticam coelibatus relaxandi, sed tantum declarandi prout de iure; iustitiæ que adeo sunt non gratiæ, candidè versandum est in hac formula.

Animaduertendum est tamen ex Sanchez quosdam scribentes eo modo loquendi vti, ut dicant ordinem nullum: sed sane impropiè, nullitas enim tantum constitui potest circa obligationem continentie &c. & propterea satis restrictio sententiæ addita fuisse quoad nexû coelibatus, aut vinculi continentie, vel potius, iuxta verba, litterarum ordini Oratorem non teneri, quin matrimonium contrahere possit dimissa prebenda.

Sed quoniam huius scripturæ plena excussione opus hic non habebimus; videamus de transitu sententiæ in rem iudicatam. Per legem sum decendij citra appellacionem ritè lata sententia fit res iudicata, iure ordinario: ab ea tamen regula excipitur causa matrimonialis: *c. lator c. consanguinei c. 100. X. de sentent. & re iudicat. c. frater matris de frig. & malef.* sed idem in casibus votorum & Ordinum non est expressum: æquâ tamè interpretatione recipi potest, argumento eorum quæ habet Euerard. *in loc. leg. d. matri.*

10.
Metus iustus tollit obligationes ordinis.

matrimonio carnali ad spirituale & contra tametsi in materia beneficiaria, quæ & spirituale matrimonium inter prouisum & Ecclesiam continet, id non recipiat Couuar. in 4. de mat. p. 2. c. 8. §. 12. n. 28. rectè, quia peccati huiusmodi perpetuandi causam non inuoluit votum, & ordo sed specialiter in hac causa ideo recipiendum est, quòd tam litteræ apostolicæ, quàm sententia connectant relaxationi Ordinis, facultatem matrimonij contrahendi. qui respectus implicat priuilegium causæ matrimonialis, vt in ea nunquam sententia pro re iudicata habeatur, quin matrimonium de impedimento dirimenti in controuersiam reuocari possit, etiam respectu tertij, qui illo denunciato se opposuit. Sanchez de matr. l. 7. d. 100. n. 12. & seqq. quamdiu tamen nemo à sententia appellauit ad superiorem vel apud eundem iudicem questus est, sententia pro veritate habetur; eaque vt, saltem post decendum, licet. Sanchez & quos allegat vbi sup. n. 7. Guil cent. 1. obs. 112. n. 12. & propterea in c. 2. X. de his que vi vel met. cui ob metum fuit impositum velum, & cessante metu nupferat, non præcipitur mox à coniugio abstinere, aut ad monasteriũ redire; sed demum, postquam probatum foret eã non timore mortis velum suscepisse, aut ratificasse: & mandatur reuocari excommunicatio, quam dicecesanus metum passæ nimis festinanter ideo intulerat. Vid. Panormitan. in d. c. 1.

De matrimonio igitur cum in vim rei iudicatæ coram proprio parochi cum dispensatione Ordinarij super denunciationibus contracto rectè sentiendum est, in iis qui bonæ fidei sunt, & coniugij authore iudice facti possessores, donec contrarium liqueat. c. fraternitatis X. de frig. & malef. v. in conspectu Ecclesiæ nupsit, quam diu articulus ille dubitabilis erat præsumi non debet, quod fornicaretur. &c. secus foret, si sententia non ritè sit lata,

contrahens aduersus iudicem contumax, & malæ fidei possessor coniugij. d. c. tenor. 10. X. de sentent. cui interdicitur ne ad superinductam accedat priusquam fuerit causa decisa, quibus ex causis etiam liberi ex tali matrimonio ante sententiam concepti censentur legitimi. c. cum inter. 2. X. qui fil. sint legitimi.

Sententiæ quasi minùs ritè latae obicitur, quod lata sit non citato aduersario ad audiendum ius dici, quodque ideo saltem competat facultas appellandi intra decendum à die notitiæ: & in omnè euentum cum in causâ matrimoniali fatalia non habeant locum, cum sententiæ non transeant in rem iudicatam, possint post dies decem, imò semper oppugnari, & error Ecclesiæ impositus doceri, si non per vim appellationis, saltem querelæ: & quamuis via querelæ adiri non possit Archiepiscopus: c. 1. X. de off. leg. possit tamen legatus: ibid. cum sit in tota sua prouincia etiam Ordinarius: c. 2. de off. leg. in 6. & quamuis is aditus sit per viam appellationis ex rescripto apostolico, declarabant tamen appellantes se omnia illa, quæ hæcæp us acta sunt, vertere in viam querelæ, eoque modo proposita omnia esse velle, quatenus opus ita sit, ac non aliàs. Hic causæ præsentis nodus est. Is vt expediatur, separemus membra argumenti. Citatio ad audiendam sententiam necessaria est etiam in iudicio summario: Clem. sapè sub fin. de verb. signif. Citationem hic factam probat relatio iurati nunciij, cui iure statur: glos. in c. cum parati v. nuncijs X. de appell. nec satis est dicere, & offerre iurare, quod ad eum non peruenerit citatio; cum vt in c. bona. 23. X. de elect. singuli tales quamuis plures essent in testimonio suo singulares, & pro his que à iudice sunt acta, præsumitur quod omnia ritè fuerint celebrata, quamuis & quod citati non fuerint non possit de facili probari. &c. & versic. nos igitur. de cisionem Pontifex elicit ex hac præ-

17. Sententia hic an via querelæ an appellationis oppugnanda?

18. Citatio in summario iudicio etiã necessaria.

19. Vt probetur facta?

15. In hac causa obsequium matrimonij.

16. Cum possit esse bonæ fidei.

20.
An ad per-
sonam re-
quiratur, an
sufficiat ad
domum?

præsumptione, et si & aliam cau-
sam assumat. Igitur assumpta est
contentio super viribus citationis,
quæ non ad personam fit, sed ad do-
micilium, domesticos, ex consue-
tudine &c. & producti sunt vtrim-
que testes inuicem contrarij: vn-
de conficitur vniformem ibi non
esse vsum, sensumue consuetudi-
nis, si qua sit: adeoque non suffi-
cere ad Iuri derogandum, indu-
cendamque contrariam Iuri con-
suetudinem, in qua omnino a-
ctuum vniformitas requiritur, &
vnanimis populi consensus, qui
cum difformitate non constat. *Myn-
fig. 6. cent. obs. 42.* ergo redigenda
res est ad rationem Iuris commu-
nis: *cit. in ibidem*, adeoque casum
legis ab eo C. *Quomod. & quando Iud.*
vbi formatur casus sententiæ post
litem contestatam &c. latæ contra
absentem, citatur tamen, & dicitur
ab eo iudicato recedi non posse,
si vbi primum cognouit, non ilico de sta-
tus querelam detulit, seu intra decen-
dium. *Auth. hodie C. de appell. &
ibid. glossa, verb. à sententia. c. quoad
consult. X. de re iud. appellauit. facit & c.
concoctationi V. intra decem dies postquã
sciuerit de appell. in 6.* quãquam pro-
priè loquatur in extraiudicialibus:
vtraque tamen comparat. *Clem.
sicut de appell.* dicendumque intima-
tum, qui per se litigauit (nam in li-
tigante per procuratorem si hic
non appellauit difficile est vt ille
audiatur. *l. 1. in fin. D. quando appell. fit.*
scilicet si soluendo sit, aliàs restitui
potest. *l. proper. §. fin. C. de iud. Gail
cent. 2. obs. 45.*) potuisse intra decem
dies, postquam sciuerit sententiam
latam, appellare: sciuisse autem
procul dubio ob relationem nuncij
præsumitur, adeo vt vix iura-
mentum in contrarium oblatum
considerabile sit. *d. c. bona. præsumi-
tur enim is, cui tradita à nuncio
relatio, hero domus tradidisse, &
notitia eorum, quæ domi sunt ge-
sta ad herum peruenisse. Menoch.
præs. l. 6. præs. 23. n. 43. 71. 73.* argumen-
to eorum quæ habet Mascard. de

21.
Executio, &
scientia an
præsumat-
ur?

*probat V. notitia n. 1. 4. 2. 15. 16. 19. &
si vicinus præsumitur scire, quæ
sunt in vicinia; multo magis herus
ea, quæ in domo; & domestici
mandata referre. supposita ergo
scientia, decendio ante appellatio-
nem lapsa, deserta causa est. d. c.
quoad consult. & quamuis postea et-
iam in principali causa appellans
vel appellatus egissent quippiam,
non defuisset sententia transire in
rem iudicatam. *Clem. si appell. de ap-
pell.* eo saltem sensu, quo in causis
matrimonialibus transire mox di-
cemus.*

Fatalia ergo in causis matrimo-
nialibus labuntur, vt in aliis, nec
que enim aliud Iure decimum est
aut stylus per leges & canones in-
bilitus, in his vltèrius incusquam
vt Ecclesiæ iudicium retrahatur
possit, errore detecto; sub quo
peccatum foueretur: & solum eo
sensu in illis sententiæ dicuntur
non transire in rem iudicatam,
quin semper possit inquiri veritas,
doceri error, & peccatum, quod
foueretur; irritum sustinendo, vel
ratum soluendo, impediri idcirco
cum intra decendium appellatum
non est, appellari exinde non po-
test, cum fatalia introducenda, vel
prosequenda appellations pertra-
rierunt, aut appellatio quoquo
modo deserta est, restaurari hæc
non possunt magis, quàm in aliis
causis; sed sola superest via que
relax. eademque ratione extincta
est prior instantia, & noua opus est
quasi ex integro. nec ea porro qua-
si illotis manibus formari de nouo
permittitur; sed si iudici apprensus
videatur erroris argumentum,
adeo vt nec per viam nullitatis ad-
iri possit Archiepiscopus, sed pro-
ris tantum instantie iudex, seu alius
qui cum Ordinariis concurret. vt
Papa vel legatus. transeaturque et-
iam in rem iudicatam sententia re-
spectu utilitatis priuata, atque ex-
pensarum, hæreditatis, atque
lis interesse tertij, vt sola superest
ratio peccati impostum vitandi
atque

atque adeo cū matrimonialis questio priuata nullitatis causam solum continet. v. g. ignorantiam ante coniugis seruitutem, errorem personæ, alioquin non prohibita; fatalia negligendo facere possunt coniuges; vt sententiæ, res fiant iudicata. *vt hac omnia late deducit Sanchez & ab eo citati de matrimonio l. 7. disp. 100. n. 4. & seqq. præsertim Couar. 4. decret. 2. p. c. 8. §. 12. n. 25. & seqq. Surdus conf. 223. n. 31.*

Itaque supposito quod maturè hic appellatum non fuerit; & causa non deuoluta: agitari ex rescripto appellatorio non potuit coram Nuntio, seu Legato.

Sed neque conuerti appellatio in querelam, acta appellatoria impendi in vicem libelli queruli, aut implorationis officij Legati, quamuis enim; vt diximus, iure veteri *d. c. 1. X. de off. leg.* adiri legatus poterit per viam querelæ; hodie tamen dicendum est abrogatum esse per Concilium Tridentinum *f. 24. c. 20.* quo decernitur vt causæ omnes in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, neue ab illis vllatenus auocentur, inhibeturque Nuntiis, & Legatis ne Episcoporum iurisdictionem vllatenus præripiant, porro huiusmodi querela ad audientiam prioris instantiæ pertinere videtur *ex c. ex literis. X. de integ. rescript. in verb. ad audientiam rescriptum. & in verb. de causa prioris appellations ordinis iudicario cognoscentes:* vt quadantenus regeffio & repetita ruminatio tantum videatur, iterata in matrimoniis cognitio. *c. consanguinei. X. de sent. & re iudicat.* vbi Pontifex eidem Episcopo rescribit; qui sententiam antè tulerat. & idem videtur *in c. lazar ibid.* etiam in delegato. *c. causam mat. in fin. X. de off. deleg. ad eum modum,* quo iudex Ordinarius nulliter pronuntians, ipse iterum cognoscit, & decedit. *l. si præter. C. Quomodo & quando ind. l. si accusator.*

& ibi glos. V. eund. C. de accus. quia ergo olim iure legationis, d. c. 1. X. de off. leg. & ordinariæ iurisdictionis ei competentis, c. 2. eod. in 6. etiam in prima instantia adiri poterant, consequens erat vt & possent per viam querelæ in causis matrimonialibus semel decisis, ad audientiam reuocandis. cū verò quidquid rationem habet primæ instantiæ per Tridentinum nunc *d. c. 20. f. 24. reseruatam* sit Ordinariis, vt causas omnes ipsi cognoscant, non alij; sine distinctione modi, & viæ cognoscendi: idem que. *Trid. d. c. 20. §. legati* Nuntiis & legatis alios quoscumque annumeret; consequens erit vt hodie immiscere se non possint per viam querelæ, seu quamcumque aliam iis iudiciis, quæ primam instantiam redolent. vbi tamen Ordinarij iterum pronuntiauerint; appellationi rursus locum fieri, & per viam appellationis alios adiri posse non immeritò dicendum est.

Igitur in 2. instantia appellatus ibidem; in 3. appellans semper sustinuit causam non esse deuolutam: super ea re prius pronuntiandum fuit: vt super præiudiciali quaestione. *tot. tit. X. de ord. cognit.* alioquin datur materia appellationis. *l. 1. C. de appellat.* aut saltem iubendum vt ad omnes fines appellatus responderet, ergo causa non aliter conclusa cū super principali in 2. instantia appellati nihil aliud dixissent, cum non allegata allegare, non probata probare vtrique parti æquè à iure facultas fiat, *l. eos §. 1. C. de appellat. l. fin. §. his V. resuatorios libellos. C. de temp. appellat. Clem. fin. de test. & reo seu appellato semper vltimò dicendi calculus præbendus sit: cui etiam hic dicere competebat vel ad illa, quæ in ipsa appellatione, seu literarum narratiuis verbis continerentur; nec tamen id factum foret: cū etiam iubeat *l. iudices. aub. iubemus. C. de**

de indic. vt iudex partes interroget, an adhuc aliquid velint actis suis addere, non dicere volentibus, locum non dare, aut in causa super eo puncto nō instructa ius dicere: & tamen Nuntius tam in causa principali retractaueſt ſententiam, quā in causa deuolutionis, ſeu deſertionis ad ſe cauſam deuolutam &c. declarauerit:

In hac 3. inſtantia dicendum eſt in principali appellationis cauſa, lite non conteſtata, nec ex prioribus actis vtrimque concluſa perperam pronuntiaſſe definitiuē: priorem ſententiam reuocando: & quoad deſertionem ſeu deuolutionem, quamuis ex iis, quæ ſuprà diximus, de iuris præſumptione determinari cauſa potuiſſet: tamen quoniam in hac materia ordinis & matrimonij etiam exuberat officium iudicis; vt ſicut in parochis ſtatutum eſt in c. 3. X. de clandest. deſp. vt in contrahendis matrimonij ipſi etiam inueſtigent an nulla ſubſint impedimenta; ſic & in contractis, dum in controuerſiam præſertim vocantur, iudici ex officio conuenit ſi quid rimetur, plenius excutere. c. porro X. de diuort. etiam parte inuita ſententiam detecto errore retractando, Sanchez de mat. lib. 7. d. 100. n. 2.

ideo recte teſtimonia etiam iudex excuſſit, quæ ſuper ſcientia plus quā per dies decem ante appellationem in tertia inſtantiã ſunt audita: quamuis iis à producentibus renunciatum erat: & cum ex iis conſtet intimatum ſcientiam habuiſſe ſententiæ plus quā decem diebus ante appellationem; id ex actis coram ſe deprehendens cauſam deſertam, & ſententiam rem iam iudicatam eſſe ſcietam inueniens, rei iudicatæ auctoritatem ſequi poteſt, iuxta d. c. ſi appellat. ea publicare, & parti ſiquid contra producere voluerit præſcribere; & declarare ad Nuntium 2. inſtantiæ iudicem cauſam non fuiſſe deuolutam; conſequenter ſi ex priuilegio cauſæ matrimonialis poſt rem iudicatam intimatus audiri nihilominus velit, id proponat, ſub modo eodem priuilegij, ſcilicet coram primo iudice, ſub forma primæ nouæ coram eodem inſtantiæ, & querelæ, non appellationis; vt ſuprà latiùs explicatum eſt. qui porro diſpiciat argumentum querelæ an apparens ſit, nec ne; & ad audientiam ſit ille reſtituendus, & ulterius decernat, quod cauſæ ratio dictabit.

LIBER SECVNDVS.

De Iudiciis.

RESPONSVM I.

De indicta comparitione ipſorum litigantium.

Quæritur vtrum in cauſa matrimoniali iubere iudex poſſit partem ipſam, etiam mulierem, coram ſe comparere, & reſpon-

dere etiam ſub iuramento calumnix, an omnino per procuratorem ſatiſfacere illa poſſit. Non parum diſſentire videtur c. paſtoralis X. de indic. & c. 1. de inſtr. iudic. in 6. ſtatutum, inquit illud, vt principales perſona non per aduocatos, ſed per ſeipſos factam preſententur, niſi forte ſint adeo indigeſtes, ut earum defectus de iudicis licentiæ per alios ſuppletur: hoc autem, varia